

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (Σ.Δ.Ο.)
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»

ΌΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΕΛΕΝΗ ΟΥΡΑΝΟΥ

Α. Μ.: 7105

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ **ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ**

1. Περίληψη Πτυχιακής Εργασίας .....σ. 4.
2. Εισαγωγή .....σ. 6.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ **ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ**

1. Η σημασία των νομικών προσώπων γενικά .....σ. 7.
2. Η φύση των νομικών προσώπων ..... σ. 8.
3. Η προσωπικότητα των νομικών προσώπων ..... σ.10.
4. Οι διακρίσεις των νομικών προσώπων .....σ. 11.
  - α. Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ)
  - β. Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ)
  - γ. Νομικά πρόσωπα μεικτής φύσεως (ΝΠΜΦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ **ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

1. Το σωματείο .....σ. 15.
  - α. Η σύσταση του σωματείου
  - β. Η διοίκηση του σωματείου
  - γ. Γενική Συνέλευση
  - δ. Η ελαττωματικότητα των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης ενός σωματείου
  - ε. Η λύση και η εκκαθάριση ενός σωματείου
2. Το ίδρυμα .....σ. 37.
  - α. Το ίδρυμα του ιδιωτικού δικαίου
  - β. Η περίπτωση exkurs και η επιρροή της στο δίκαιο για τα ιδρύματα

3. Η επιτροπή εράνων .....σ. 46.
α. Το νομοθετικό πλαίσιο
β. Η σύσταση και η διοίκηση
γ. Η διάλυση, η εκκαθάριση και η μετατροπή
4. Η αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα ..... σ. 49.
α. Η φύση της αστικής εταιρείας
β. Οι προϋποθέσεις σύστασης και τα χαρακτηριστικά της αστικής εταιρείας
γ. Διαχείριση
δ. Η συνέλευση των εταίρων
ε. Η μεταβολή στο πρόσωπο των εταίρων
στ. Η λύση και η εκκαθάριση της αστικής εταιρείας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΛΟΙΠΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τα πολιτικά κόμματα έως το 2002 ..... σ. 63.
2. Το αμοιβαίο κεφάλαιο της ακίνητης περιουσίας .....σ. 64.
3. Θρησκευτικές κοινότητες και Ιεροί χώροι .....σ. 74.
4. Επιχείρηση .....σ. 75.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....σ. 80.
ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ ..... σ. 80.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Περίληψη Πτυχιακής Εργασίας

«*Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου*» είναι ο τίτλος της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, η οποία εκπονήθηκε δια χειρός Ελένης Ουρανού, τον Οκτώβριο του 2012, στα πλαίσια των ακαδημαϊκών υποχρεώσεων της προς το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηρακλείου, στο Τμήμα Λογιστικής.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελείται στο σύνολο της από πέντε βασικά κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο και τα πέμπτο είναι εισαγωγικό και επιλογικό αντίστοιχα. Στα υποκεφάλαια των τριών κεντρικών κεφαλαίων περιλαμβάνονται σχετικές με το θέμα πληροφορίες, καθώς επίσης και λεπτομέρειες για την υπόσταση των εν λόγω νομικών προσώπων.

Ήδη από το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται η προσπάθεια προσέγγιση και διασαφήνισης της έννοιας των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, ποια είναι αυτά, καθώς επίσης ποια είναι η λειτουργία, η δομή και η σύστασή τους. Στη συνέχεια, σειρά παίρνει το τρίτο κεφάλαιο, στο οποίο εκτίθενται αναλυτικότερα ένα-ένα τα νομικά πρόσωπα και συγκεκριμενοποιείται πλέον η δράση και ο ρόλος τους, μέσω του νομοθετικού πλαισίου. Κλείνοντας, το τέταρτο κεφάλαιο έρχεται να συμπληρώσει την τοποθέτηση της εργασίας πάνω στα νομικά πρόσωπα του ιδιωτι-

κού δικαίου, αλλά παράλληλα και να εμπλουτίσει την μελέτη αυτή, μέσω καινούργιων στοιχείων πάνω σε άλλες σημαντικές μορφές προσώπων νομικής φύσεως, τα οποία μορφικά δεν ανήκουν αφενός στην ομάδα των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, αλλά ωστόσο λογαριάζονται ως υποκατηγορία αυτών.

2. Εισαγωγή

Τι είναι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου; Από τι αποτελούνται; Ποια είναι η λειτουργία των επιμέρους τμημάτων τους και ποια η σχέση αυτών με το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο; Τα παραπάνω ερωτήματα, είναι μόνο μερικά ενδεικτικά παραδείγματα του τι ακριβώς θα πραγματευτεί παρούσα πτυχιακή εργασία.

Στην εργασία αυτή μεγάλη έμφαση δίνεται σαφώς στην προσπάθεια απόδοσης του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου, το οποίο διέπει τους κυριότερους τύπους νομικών προσώπων, οι οποίοι εμφανίζονται περισσότερο στην κοινωνική ζωή των ανθρώπων, με τη μορφή αστικών σωματείων, συνδικαλιστικών, πολιτικών, αθλητικών, επαγγελματικών και οργανώσεων. Παράλληλα, γίνεται μια διεξοδικότερη ανάλυση των ενώσεων προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα, όπως είναι η αστική εταιρεία.

Κλείνοντας, σημαντικό μέρος της εργασίας αποτελεί το διάσπαρτο υλικό των κανόνων που είτε αναλύονται, είτε υποσημειώνονται και κατοχυρώνουν με αξιόπιστο πλέον τρόπο τη λειτουργία των εν λόγω προσώπων υπό το πρίσμα της ισχύουσας νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

1. Η σημασία των νομικών προσώπων γενικά

Ο όρος *νομικά πρόσωπα* δεν προσδιορίζει τίποτε άλλο, από τις συγκεντρώσεις περιουσιών, την υπόσταση ενός ή την ένωση περισσότερων φυσικών προσώπων, τα οποία τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία, κατορθώνουν να συγκροτήσουν μια προσωπικότητα αυτοτελή και ανεξάρτητη ως προς τα πρόσωπα που μετέχουν στη λειτουργία τους. Τα εν λόγω πρόσωπα δεν εντοπίζονται στη φύση, αλλά παίρνουν την υπόστασή τους κατευθείαν από τον νόμο, γι' αυτό και αποκαλούνται νομικά.¹

Η σύσταση των νομικών προσώπων δεν είναι αυθαίρετη και ανεξάρτητη ως προς το νόμο. Αντιθέτως, αποβλέπει στην επιδίωξη κάποιου συγκεκριμένου σκοπού, σε περιουσιακά σύνολα ή στην κτήση της νομικής προσωπικότητας με την τήρηση των όρων του νόμου. Αυτά είναι προορισμένα εξ αρχής για την εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού, μετέχοντας στην ικανότητα δικαίου, με τια αρμόζουσες υποχρεώσεις και δικαιώματα.²

Τα τρία προαναφερθέντα στοιχεία των νομικών προσώπων, δηλαδή η ένωση προσώπων ή συνόλου, ο επιδιωκόμενος σκοπός και η κτήση νομικής προσωπικότητας,

---

¹ Ρούσσοσ Κλεάνθης «Δίκαιο Νομικών Προσώπων», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία-Π.Ν. Σάκκουλα, 2010, σ. 1.

² Γεωργιάδης Απ., «Γενικές αρχές Αστικού Δικαίου», 3^η έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002. Σ. 135.

είναι θεμελιώδη για τη σύσταση, την ύπαρξη και τη λειτουργία τους. Στην πρώτη περίπτωση, αυτή της συγκέντρωσης περιουσίας, δεν συναντάται μια συμβατική συνάθροιση προσώπων ή περιουσίας, αλλά πρόκειται για μια ενότητα τόσο καλά οργανωμένη, ώστε να έχει προκαθορισμένο στόχο, σκοπό, καταστατικό ή οργανισμό. Η δεύτερη περίπτωση πάλι, ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι εξίσου καλά διασαφηνισμένος, καθώς αποτελεί τον βασικό λόγο σύστασης και λειτουργίας του νομικού προσώπου. Επιπρόσθετα, το τελευταίο θεμελιώδες στοιχείο του νομικού προσώπου, η κτήση νομικής προσωπικότητας με την τήρηση των διατυπώσεων του νόμου, δεν θα μπορούσε να είναι μη προσδιορισμένο, τη στιγμή που τα προηγούμενα δύο στοιχεία είχαν ρόλο και σκοπό σαφή. Έτσι λοιπόν, οι προϋποθέσεις κτήσης της νομικής προσωπικότητας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το ίδιο το είδος του νομικού προσώπου. Ανάλογα την περίπτωση, αποδέχεται είτε το λεγόμενο κανονιστικό σύστημα, είτε το σύστημα παραχώρησης. Παρόλα αυτά όμως, τυγχάνει αντιμετώπισης νομικού προσώπου με αυτοτελή ικανότητα δικαίου.³

2. Η φύση των νομικών προσώπων

Όπως έχει άλλωστε διατυπωθεί και προηγουμένως, τα νομικά πρόσωπα δεν εντοπίζονται στη φύση, αλλά παίρνουν την υπόστασή τους κατευθείαν από τον νόμο,

³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 3 -5.

γι' αυτό και αποκαλούνται νομικά. Παρά το γεγονός ότι αδυνατούν να γίνουν αισθητά από τις ανθρώπινες αισθητικές αντιλήψεις, έχουν καθορισμένη φύση – υπόσταση, που τα καθιστά όντα της κοινωνικής μας πραγματικότητας. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο σαφής προσδιορισμός της φύσης τους έχει προξενήσει θύελλα αντικρουόμενων διατυπώσεων στον επιστημονικό χώρο. Εκείνο όμως που οφείλουμε να σημειώσουμε είναι το γεγονός ότι μόλις τρεις από αυτές καθίστανται σημαντικότερες για την τελική σύλληψη της ιδέας της φύσεων του νομικού προσώπου.

Προγενέστερη όλων κρίνεται η θεωρία των Savigny (1774- 1864), Pucta (1796-1846) και Windscheid (1817-1892), περί *πλάσματος δικαίου*.⁴ Σύμφωνα με αυτήν, τη ύπαρξη των νομικών προσώπων στην πραγματικότητα δεν υφίσταται, αλλά είναι τεχνητά δημιουργήματα του δικαίου. Μπορεί να φέρει δικαιώματα και υποχρεώσεις, χωρίς να μετέχει όμως της δικαιοπρακτικής ικανότητας, καθώς δεν είναι αυτόβουλο. Την θεωρία του *πλάσματος* διακατέχεται η *οργανική θεωρία*, η κοινώς λεγόμενη θεωρία του «βουλευτικού οργάνου».⁵ Η εν λόγω θεωρία περί της φύσεως των νομικών προσώπων, δεν είναι τίποτε άλλο από την εξέλιξη της ήδη διατυπωμένης από τον Otto von Gierke (1841-1921), θεωρίας της «πραγματικής συλλογικής προσωπικότητας». Εδώ, το πρόσωπο του νόμου είναι όργανο ζωντανό και αυτόβουλο. Η πεπερασμένη πρακτικότητα στην εφαρμογή των προηγούμενων θεωριών, επιτάχυνε

⁴ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 137.

⁵ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 137.

την υιοθέτηση μιας νέας, περισσότερο σύγχρονης και αποτελεσματικότερης στην εφαρμογή της θεωρία, αυτής του *Αστικού Κώδικα*.⁶ Τα άρθρα του 68, 70 και 71 κάνουν λόγο για ένα αυτόβουλο νομικό πρόσωπο, το οποίο αφενός η γνώμη διαμορφώνεται μέσα από ορισμένες διαδικασίες στα όρια της εξουσίας του, και αφετέρου έχει την απόλυτη ευθύνη των άδικων πράξεων του ή των οργανικών του παραλείψεων.

3. Η προσωπικότητα των νομικών προσώπων

Αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ενός εκ των νομικών προσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 57 του *Αστικού Κώδικα*, είναι η απόκτηση της δικής του ιδιαίτερης προσωπικότητας. Η φήμη, η πίστη, η ελεύθερη ανάπτυξη της δραστηριότητας τους υπό ανταγωνισμό, καθώς επίσης η επωνυμία και η σφαίρα του απορρήτου, είναι στοιχεία που συμβάλλουν στη σύνθεση και στην γενικότερη προβολή της προσωπικότητάς τους. Το περιουσιακό στοιχείο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ολοκλήρωσή της, ενώ σε περιπτώσεις προσβολής της εγκυμονεί ακόμη και ο κίνδυνος σημαντικών οικονομικών επιπτώσεων.⁷

⁶ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 138.

⁷ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 143-144.

4. Οι διακρίσεις των νομικών προσώπων

Η διάκριση των νομικών προσώπων μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους, ανάλογα με το κριτήριο που κάποιος θα χρησιμοποιήσει. Βάσει του τρόπου που εμφανίζεται μορφικά χωρίζεται σε σύνολα περιουσίας και σε ενώσεις προσώπων. Αν πάλι λάβουμε ως κριτήριο το δίκαιο που τα διέπει, διακρίνονται σε Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) και σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Υπάρχουν όμως και νομικά πρόσωπα μεικτής φύσης, τα οποία διέπονται από τους κανόνες τόσο του δημοσίου, όσο και του ιδιωτικού δικαίου.⁸

α. Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ)

Μια πρώτη και σύντομη γεύση του βασικού θέματος που πραγματεύεται η παρούσα πτυχιακή εργασία, δηλαδή τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, θα πάρουμε σε αυτό το υποκεφάλαιο. Τα εν λόγω πρόσωπα λοιπόν, θα λέγαμε πως είναι τα εκ διαμέτρου αντίθετα ως προς τα νομικά πρόσωπα του δημοσίου δικαίου. Ο βασικός διαφοροποιητικός παράγοντάς τους έγκειται στον τρόπο ίδρυσής τους. Τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οφείλουν την ίδρυσή τους σε ιδιώτες και επιδιώκουν σκοπούς και στόχους, οι οποίοι διέπονται και ελέγχονται εξ ολοκλήρου από το ιδιωτικό δίκαιο. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των συγκεκριμένων

---

⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 8.

προσώπων είναι η άλλη μία, διπλή και εσωτερική, διάκρισή τους σε νομικά πρόσωπα του αστικού και εμπορικού δικαίου.⁹ Στα πρώτα συμπεριλαμβάνεται το σωματείο¹⁰, το ίδρυμα¹¹, οι επιτροπές εράνων¹² και η αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα¹³. Στα δεύτερα πάλι, εντάσσονται εμπορικές εταιρείες, όπως η ομόρρυθμη (Ο.Ε.), η ετερόρρυθμη (Ε.Ε.), η ανώνυμη (Α.Ε.) και η περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.), και κυρίως αστικοί, γεωργικοί ή αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Βασική ισχύουσα αρχή που διέπει όλα τα νομικά πρόσωπα, είναι η *numerous clauses* ή αλλιώς η αρχή του κλειστού αριθμού.¹⁴ Σύμφωνα με αυτήν ο νόμος με περιοριστικό τρόπο προβλέπει κάποιους συγκεκριμένους τύπους νομικών προσώπων, κάτι που σχεδόν απαγορεύει την δημιουργία ίσως κάποιου άλλου «τύπου» από τη θέληση του ιδιώτη.

Το γεγονός ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι διάκρισης των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, επαληθεύεται και με το εξής χαρακτηριστικό. Εκτός των άλλων, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου διακρίνονται σε κερδοσκοπικά και μη κερδοσκοπικά, ανάλογα με τον σκοπό που κάθε φορά επιδιώκουν.¹⁵ Η σημασία της παραπάνω διάκρισης είναι πολλαπλής σημασίας και αξίας. Πέραν του γεγονότος ότι

⁹ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 139.

¹⁰ Άρθρο 78 επ. του Αστικού Κώδικα.

¹¹ Άρθρο 108 επ. του αστικού Κώδικα.

¹² Άρθρο 122 επ. του Αστικού Κώδικα.

¹³ Άρθρο 784 επ. του Αστικού Κώδικα.

¹⁴ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 139.

¹⁵ Ο.π. Ρούσσοσ 2010, σ. 10.

έχει χαρακτήρα πρακτικό, συμβάλλει παράλληλα τόσο στην συνταγματική προστασία, όσο και στο νομοθετικό καθεστώς των νομικών προσώπων.

Ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας των συγκεκριμένων νομικών προσώπων δεν αφορά τίποτε παραπάνω, από την επιδίωξη του κέρδους¹⁶. Το κέρδος αυτό έχει διαφορετικό «παραλήπτη» κάθε φορά και μπορεί να απευθύνεται πότε στα μέλη των νομικών προσώπων και πότε στο ίδιο το νομικό πρόσωπο. Η διάκριση μεταξύ κερδοσκοπικών νομικών προσώπων και μη κερδοσκοπικών συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με τη διάκριση τους σε πρόσωπα του αστικού και του εμπορικού δικαίου. Ως μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα όμως, ορίζονται εκείνα τα οποία εξαρτώνται από το αστικό δίκαιο, όπως για παράδειγμα είναι μεταξύ άλλων, τα σωματεία, τα ιδρύματα και οι επιτροπές εράνων.¹⁷

β. Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ)

Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οφείλουν την ίδρυσή τους σε νόμους, ακόμη και σε προεδρικά διατάγματα με βασικό τους στόχο την πραγματοποίηση σκοπών του δημοσίου. Η εφαρμογή τους επιτυγχάνεται συμπληρωματικά με τις γενικές διατάξεις που ορίζει ο Αστικός Κώδικας περί νομικών προσώπων.¹⁸ Ο τρόπος διοίκησής τους, αλλά και ο σκοπός τους καθορίζεται εξίσου από πολ-

¹⁶ Το κέρδος εδώ μάλιστα, εκλαμβάνεται ως χρηματικό.

¹⁷ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 12.

¹⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 12.

λές παραμέτρους, όπως είναι η πράξη ίδρυσής τους, ο συχνά λεγόμενος *οργανισμός*.¹⁹ Το σπουδαιότερο από τα νομικά πρόσωπα του δημοσίου δικαίου, δεν είναι άλλο από το ίδιο το Κράτος, δηλαδή το Δημόσιο. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι κοινότητες, οι δήμοι, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, τα κρατικά νοσοκομεία, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα επιμελητήρια, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) και οι δικηγορικοί σύλλογοι. Ακόμη, ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκλαμβάνονται μεταξύ άλλων και οι ενορίες, η Εκκλησία της Ελλάδος και όλες οι Ιερές Μητροπόλεις.²⁰

γ. Νομικά πρόσωπα μεικτής φύσεως (ΝΠΜΦ)

Τα *νομικά πρόσωπα μεικτής φύσεως* ή αλλιώς *sui generis*, είναι η τρίτη και τελευταία κατηγορία στην οποία διακρίνονται γενικότερα τα νομικά πρόσωπα. Η εμφάνισή τους υφίσταται χάρη στην παρέμβαση του Κράτους στον αναπτυξιακό τομέα. Συνήθως, είναι νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, κατά κανόνα ανώνυμης εταιρείας (Α. Ε.). δεν έχουν όμως ιδρυθεί με ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά με πράξη του Κράτους και ασκούν δραστηριότητα που ενδιαφέρει το σύνολο της κοινωνίας. Επομένως, η νομική οριοθέτησή τους τοπο-

¹⁹ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 139.

²⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 12 – 13.

θετείται ανάμεσα στο ιδιωτικό και στο αστικό δίκαιο. Οι κανόνες βάσει των οποίων λειτουργούν είναι άμεσα σχετικοί με την νομική μορφή που τους έχει προσδοθεί από την ιδρυτική τους πράξη. Οι χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις νομικών προσώπων μεικτής φύσεως, είναι η ΔΕΗ, η ΕΥΔΑΠ, ο ΟΤΕ, η ΕΡΤ, ο ΟΣΕ και τα ΕΛΤΑ.²¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Έχοντας πλέον πάρει μια πρώτη γεύση στο προηγούμενο κεφάλαιο, για τη σημασία, τη φύση, την προσωπικότητα και τη διάκριση που χαρακτηρίζουν τα νομικά πρόσωπα, θα περάσουμε σιγά σιγά στη μελέτη του βασικού θέματος που πραγματεύεται η παρούσα πτυχιακή εργασία, στα καθαυτό νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα γίνει λόγος πιο αναλυτικά για τα στοιχεία εκείνα που τα συνιστούν, για τον τρόπο λειτουργίας τους, καθώς και για τα επιμέρους χαρακτηριστικά που αυτά φέρουν.

1. Το σωματείο

α. Η σύσταση του σωματείου

Το σωματείο, ως ένα εκ των βασικότερων και χαρακτηριστικότερων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου,

---

²¹ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 13.

οφείλει τη σύστασή του σε αναγνωρισμένες και συνταγματικά κατοχυρωμένες αποφάσεις. Οι συγκεκριμένες αποφάσεις του Συντάγματος κάνουν λόγω για την ελευθερία που έχουν τα σωματειακά πρόσωπα να συνεταιρίζονται²². «Άρθρο 12: 1. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια. 2. Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, παρά μόνο με δικαστική απόφαση. 3. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και σε ενώσεις προσώπων που δεν συνιστούν σωματείο. 4. Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους. 5. Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

Παράλληλα, η ύπαρξη του καταστατικού προστατεύει την αυτονομία τους και την συμμετοχή οποιουδήποτε σε αυτά ή όχι. Η υπόσταση των προσώπων σωματειακού χα-

²² Άρθρο 12 του Συντάγματος.

ρακτήρα έχει τεθεί υπό προστασία ακόμα και από την επικείμενη διάλυσή τους, αφού υπάρχουν λόγοι κατά τους οποίους αυτή είναι εφικτή μέσω δικαστικής απόφασης.²³ Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι δεν υποσκάπτεται από το άρθρο 12 του Συντάγματος. Η ένωση σωματείων δεν μπορεί να τεθεί υπό απαγόρευση για λόγους δημοσίου συμφέροντος.²⁴

Ποιοι είναι όμως οι νόμιμοι όροι σύμφωνα με τους οποίους κάποιο σωματείο θα μπορούσε να συσταθεί, περιορίζοντας θεμιτά το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι; Με ποιόν τρόπο τα σωματεία αποκτούν νομική προσωπικότητα; Η νομική βάση πάνω στην οποία θα βασιστούν οι παραπάνω προβληματισμοί για την επίλυσή τους, προκύπτει από την παράγραφο 1 του άρθρου 12, στην οποία δηλώνεται ρητά η λεγόμενη «τήρηση των νόμων». Την παραπάνω απόφαση ενισχύουν εκτός των άλλων και τα άρθρα του Αστικού Κώδικα 78 – 81 και 105.3.²⁵

Την ίδια στιγμή παρουσιάζονται και ορισμένες άλλες βασικές προϋποθέσεις, που κρίνονται απαραίτητες για την σύσταση του σωματείου, ως νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου. Οι προϋποθέσεις αυτές περιέχονται εν συντομία στις ακόλουθες θέσεις: α1) στην ένωση είκοσι τουλάχιστον προσώπων²⁶, α2) στον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα του

²³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ.403.

²⁴ Αυτό ορίζεται πιο ξεκάθαρα από το άρθρο 6 του Ν.Δ. 1111/1972, στο βαθμό που επιβάλλει σε φιλανθρωπικό σωματείο τη σύσταση ιδρύματος, για την παροχή οργανωμένης περίθαλψης, έχει ήδη κριθεί αντισυνταγματική από το 1975. Αυτό δείχνει ότι αλλιώς το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι θα είχε περιοριστεί.

²⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 406.

²⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 407.

σωματείου²⁷, α3) στη νομική του προσωπικότητα²⁸, α4) στη συστατική πράξη και στο καταστατικό του²⁹, α5) στη διαδικασία εγγραφής του σωματείου³⁰, α6) στο προϊδρυτικό στάδιο του³¹, α7) στο περιεχόμενό του³², α8) στην απόφαση για την εγγραφή του³³, α9) στα ένδικα μέσα κατά της απόφασης αναγνώρισης του σωματείου³⁴ και τέλος α10) στην απόκτηση νομικής του προσωπικότητας³⁵.

α1) Η ένωση είκοσι προσώπων: Πρώτιστη και βασική προϋπόθεση για τη σύσταση ενός σωματείου είναι η ύπαρξη είκοσι τουλάχιστον προσώπων, νομικών και φυσικών ταυτόχρονα. Η μοναδική περίπτωση κατά την οποία ο αριθμός των είκοσι (20) είναι ενδεικτικός, είναι εκείνη κατά την οποία οι ιδρυτές του σωματείου είναι νομικά πρόσωπα. Εκεί, τα δύο νομικά πρόσωπα ως ιδρυτές είναι αρκετά. Ο παραπάνω αριθμός όμως καθιστάται άκυρος για την περίπτωση της σύστασης αθλητικών, συνδικαλιστικών, επαγγελματικών και αγροτικών σωματείων, καθώς θεωρείται απαραίτητος ένας μεγαλύτερος. Η εθνικότητα των προσώπων – μελών του σωματείου κρίνεται απαραίτητο να είναι η ελληνική, αφήνοντας το περιθώριο συμμετοχής αλλοδαπών προσώπων στο διοικητικό του συμβούλιο και χωρίς αυτά

²⁷ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 408.

²⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 409.

²⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 410.

³⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 413.

³¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 414.

³² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 416.

³³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 423.

³⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 426.

³⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 428.

να ξεπερνούν τον αριθμό των ημεδαπών συμμετεχόντων προσώπων.

a2) Ο μη κερδοσκοπικό χαρακτήρας του σωματείου: Ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας του σωματείου δεν θα πρέπει να επιδιώκεται σε καμία περίπτωση μέσα από τις δραστηριότητές του, ακόμα κι αν το οικονομικό κέρδος τίθεται προς όφελος του ίδιου του σωματείου ή των μελών του. Θα ήταν τελείως παράλογο από την άλλη να εκλαμβάνονταν κάθε οικονομικός στόχος του σωματείου, ως κερδοσκοπικός. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό ελέγχοντας κανείς αν ο εν λόγω στόχος αφορά στην προώθηση των επαγγελματικών συμφερόντων του, ψυχαγωγικών στόχων, αθλητικών, επιμορφωτικών, φιλανθρωπικών ακόμα και επιστημονικών.

a3) Η νομική προσωπικότητα: Η νομική προσωπικότητα ενός νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι το σωματείο, αποκτάται όταν κάνουν την εμφάνισή τους οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις, διαπιστευμένες κάθε φορά από τις δικαστικές αρχές. Το σωματείο λοιπόν, θα αποκτήσει τη νομική του φύση, όταν αποδοθούν σε αυτό χαρακτηριστικά όπως είναι η σωματειακή οργάνωση, λειτουργία βάσει του καταστατικού του, αόριστη χρονική διάρκεια και υπόσταση ανεξάρτητη από τα πρόσωπα που μετέχουν σε αυτό.

a4) Η συστατική πράξη και στο καταστατικό του: Η διαδικασία κατάρτισης της συστατικής πράξης και του καταστατικού ενός σωματείου, είναι το ένα από τα δύο στάδια

μαζί με την εγγραφή του σωματείου στο οικείο δημόσιο βιβλίο, τα οποία διακρίνουν τη σύσταση ενός σωματείου. Ως πράξη δικαιοπραξίας εκλαμβάνεται το πρώτο στάδιο, που εμπεριέχει τις δηλώσεις βούλησης είκοσι τουλάχιστον προσώπων, με δικαιοπρακτική ικανότητα. Ο αριθμός είκοσι στα πρόσωπα με την παραπάνω ικανότητα είναι «κλειδί», ειδικά σε περιπτώσεις συμμετοχής ατόμων στη συστατική πράξη, χωρίς δικαίωμα δικαιοπραξίας. Το περιεχόμενο της πράξης αυτής δεν καθορίζεται από το νόμο, αρκεί βέβαια να είναι απαλλαγμένα από στοιχεία πλάνης, απάτης ή απειλής. Στο καταστατικό αντιθέτως, θεωρείται απαραίτητη συνθήκη για την έγκυρη υπόστασή του η παρουσία του ελάχιστου συγκεκριμένου υποχρεωτικού περιεχομένου του³⁶. Το καταστατικό είναι εκείνο που περιλαμβάνει στο εσωτερικό του, τους κανονισμούς περί εσωτερικής και εξωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας του σωματείου, καθώς επίσης και των στοιχείων που το εξατομικεύουν. Στο σημείο αυτό όμως, αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός του διπλού τρόπου με τον οποίο εκλαμβάνεται το καταστατικό. Η μία, το θέλει να αποτελεί απλή σύμβαση ή συμβατική θεωρία χωρίς να διέπεται από κανόνες ουσιαστικού δικαίου. Από την άλλη πάλι, το καταστατικό αποτελεί πράξη κανονιστική, μια κανονιστική θεωρία που διέπεται από κανόνες δικαίου, οι οποίοι και το προσδιορίζουν εξ ολοκλήρου. Παρά την έκθεση των επικρατέστερων απόψεων περί της φύσεως του καταστατικού, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε

---

³⁶ Νόμος 80 του Αστικού Κώδικα.

την ιδιωτική βούληση από την οποία οι κανόνες χαρακτηρίζονται και οι οποίοι ουσιαστικά δεν αποτελούν κανόνες δικαίου. Επομένως, η οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το καταστατικό στηρίζεται αφενός στη βούληση των ιδρυτικών προσώπων – μελών του, αλλά αφετέρου εξαρτάται και από τον σκοπό του σωματείου και τα συμφέροντα εκείνων που ανήκουν σε αυτό. Ακόμη, με τη νομική φύση του καταστατικού είναι πολύ στενά συνδεδεμένη και η μέθοδος ερμηνείας του, η οποία θα πρέπει να ταιριάζει με τον σκοπό για τον οποίο καταρτίστηκε το καταστατικό, περί κανόνων λειτουργίας και οργάνωσης του σωματείου κτλ.

α5) Η διαδικασία εγγραφής του σωματείου: Με μια απλή αίτηση προς το Μονομελές Πρωτοδικείο της εκάστοτε έδρας του σωματείου, επιτυγχάνεται η διαδικασία εγγραφής του, την οποία και αποκτά μετά την απόκτηση της νομικής του προσωπικότητας. Πρακτικά, τα ιδρυτικά μέλη του εξουσιοδοτούν μέσω συστατικής πράξης την προσωρινή διοίκησή του υπό τη μορφή σωματείου. Η εν λόγω εξουσιοδοτημένη, αλλά προσωρινά διοικούσα, επιτροπή, υποβάλλει την αίτηση αναγνώρισης του σωματείου στο αρμόδιο δικαστήριο, μαζί με τη συστατική πράξη, το καταστατικό και τον πίνακα των μελών της επιτροπής, όλα σε τρία αντίγραφα, υπογεγραμμένα από κάθε ένα μέλος του σωματείου ξεχωριστά. Η αίτηση αυτή δεν μπορεί να υποβληθεί στο δικαστήριο με τα ονόματα των μελών του υπό σύσταση σωματείου, δεδομένου του γεγονότος ότι αυτό ακόμη δεν έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα και χαρακτήρα. Το

χρονικό διάστημα υποβολή της αίτησης του σωματείου δεν είναι αυθαίρετο, αλλά μέσα σε ένα εύλογο διάστημα από την ημερομηνία υπογραφής της συστατικής πράξης. Σε διαφορετική περίπτωση η ενεργός βούληση των ιδρυτικών μελών του σωματείου ενδέχεται να κριθεί άκυρη.

α6) Το προϊδρυτικό στάδιο: Το προϊδρυτικό στάδιο ενός σωματείου, αφορά στο εύλογο διάστημα των δύο έως τριών μηνών, το οποίο έχει ως σημείο έναρξής του την ημερομηνία υπογραφής της ιδρυτικής πράξης και σημείο λήξης το πέρας της τυπικής διαδικασίας αναγνώρισής του από το δικαστήριο και της καταχώρισής του στα οικεία βιβλία. Η νομική μορφή που διέπει το υπό σύσταση σωματείο δεν είναι άλλη από αυτή της ένωσης προσώπων, όπως όμως αυτό ορίζεται στο άρθρο 107 του Αστικού Κώδικα. Κατά τη διάρκεια του προϊδρυτικού αυτού σταδίου, η προσωρινά διοικούσα επιτροπή έχει εξουσία πάνω σε θέματα όπως είναι μεταξύ άλλων και η ανεύρεση κατάλληλου χώρου στέγασης των γραφείων του σωματείου. Ανάμεσα στα δικαιώματα του υπό σύσταση σωματείου στο στάδιο αυτό, είναι η παρουσία σε δικαστήρια, η οργάνωση διοίκησης και η σωματειακή οργάνωση.

α7) Το περιεχόμενο του καταστατικού: Οι κανόνες εκείνοι που αφορούν στην ορθή λειτουργία και στην οργάνωση του σωματείου, συνιστούν το περιεχόμενο του καταστατικού του. Η διάταξη του άρθρου 80 του Αστικού Κώδικα φροντίζει για την εξασφάλιση θεμάτων του, χωρίς να επεμβαίνει στις λειτουργικές λεπτομέρειες του. Τα ιδρυτικά

μέλη το σωματείου είναι τα αρμόδια για τη ρύθμιση λεπτομερειών και θεμάτων του. Σημαντική λεπτομέρεια σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο του καταστατικού, είναι η ρύθμιση για θέματα καθοριζόμενα από τον προαναφερθέντα νόμο. Αν αυτά δεν περιλαμβάνονται σε αυτό, τότε ενδέχεται η απαγόρευση της αναγνώρισής του από το δικαστήριο. Στην περίπτωση αυτή, οι δικαστικές αρχές δύνανται να διατάξουν μέχρι και τη διάλυση του σωματείου. Ο μη κερδοσκοπικός σκοπός του σωματείου, σε συνδυασμό με την επιλογή της κατάλληλης επωνυμίας του, την εύρεση έδρας γι' αυτό, τους όρους εισόδου – αποχώρησης – αποβολής μελών του, τους τρόπους ανεύρεσης πόρων για το σωματείο, καθώς επίσης και με την καταλληλότερη εκπροσώπησή του, είναι τα βασικότερα χαρακτηριστικά στα οποία το ίδιο το σωματείο ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου οφείλει την ταυτότητά του.

α8) Η απόφαση για την εγγραφή του σωματείου: Από την ημερομηνία υπογραφής της ιδρυτικής πράξης του σωματείου, μέχρι την στιγμή που το δικαστήριο θα αποφασίσει την εγγραφή του, έχει πλέον «κλειδώσει» μεταξύ των μελών η σκοπιμότητα της ίδρυσής του. Κάτι τέτοιο βέβαια, δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί από το νόμο. Η διαπίστωση της αξιοπιστίας των όσων υποβάλλονται στο καταστατικό από αυτά, επαφίονται εξολοκλήρου στην ηθική συμπεριφορά τους και στη δημόσια τάξη. Ακόμη και σε περίπτωση ύπαρξης υποκρυπτόμενων προθέσεων των ιδρυτών του σωματείου, δεν μπορεί και πάλι να πραγματοποιηθεί κά-

ποιος έλεγχος, καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν περισσότερο μια πράξη ελέγχου σκοπιμότητας, παρά ελέγχου νομιμότητας. Η ικανότητα κάθε ιδρυθέντος σωματείου διαπλαστικό χαρακτήρα και δεν ερευνάται περαιτέρω από το δικαστήριο αν η σύστασή του υποκρύπτει βλαβερά προς τα συμφέροντα των μελών και των ανταγωνιστών του στοιχεία ή αν ενδέχεται να ωφελήσει το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

α9) Τα ένδικα μέσα κατά της απόφασης αναγνώρισης του σωματείου: Ποιά είναι όμως τα δικαστικά μέσα εκείνα, τα οποία ενδέχεται να μην λάβουν υπόψη τους την απόφαση αναγνώρισης του σωματείου; «*Η απόφαση που δέχεται ή απορρίπτει την αίτηση της προσωρινής διοικούσας επιτροπής για αναγνώριση του υπό σύσταση σωματείου, υπόκειται στα ένδικα μέσα που προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 760-775 και 787 [...] οι οποίες εφαρμόζονται στη θέση του άρθρου 82 του ΑΚ, η οποία με τη σειρά της έχει καταργηθεί και αντικατασταθεί από αυτές. Ανακοπή ερημοδικίας δεν χωρεί κατά της απόφασης που εκδόθηκε κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, εκτός εάν ρητά ορίζεται σε αυτή το αντίθετο*». ³⁷ Πρόσωπα όπως ο εισαγγελέας πρωτοδικών και η εποπτεύουσα αρχή είναι τα μόνα που δικαιούνται την άσκηση έφεσης προς την παραπάνω απόφαση, η οποία και απευθύνεται προς όλους όσοι συμμετείχαν πρωτόδικα.

α10) Η απόκτηση νομικής προσωπικότητας: Το σωματείο, ως ένα εκ των βασικών νομικών προσώπων ιδιωτικού

³⁷ Ο.π. Ρούσσοσ 2010, σ. 427.

δικαίου θεωρείται κάτοχος νομικής προσωπικότητας, από τη στιγμή που θα συσταθεί και θα εγγραφεί στο οικείο βιβλίο των σωματείων της έδρας που ανήκει. Η σύσταση του σωματείου, δεν προϋποθέτει τόσες ενέργειες, όσες απαιτεί το δεύτερο κομμάτι, η εγγραφή στο βιβλίο. Για την πραγμάτωση του δεύτερου σκέλους απαιτούνται τρία σημαντικά βήματα· 1. Η εξασφάλιση του επίσημου αντιγράφου της δικαστικής απόφασης που είχε εγκρίνει τη σύστασή του, 2. Μια ημερήσια εφημερίδα και το τεύχος του Δελτίου Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών, όπου και δημοσιοποιήθηκε περιληπτικά η πράξη σύστασης και 3. Το αποδεικτικό επίδοσης της ίδιας απόφασης στον αρμόδιο νομάρχη³⁸ και εισαγγελέα πρωτοδικών. Μετά την ολοκλήρωση και των τριών βημάτων, η εγγραφή θεωρείται πλέον επιτυχής, αλλά η πλήρης λειτουργία του σωματείου ανέφικτη προς το παρόν. Για να λειτουργήσει εύρυθμα και δίχως άλλες καθυστερήσεις, προϋποτίθεται τέλος η σύγκληση γενικής συνελεύσεως του διοικητικού συμβουλίου και της γενικής επιτροπής.

β. Η διοίκηση του σωματείου

Τα βασικά στοιχεία στα οποία οφείλεται η σύσταση του σωματείου ως ενός εκ των βασικών νομικών προσώπων του ιδιωτικού δικαίου, εκτέθηκαν στο προηγούμενο υποκεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Η σκυτάλη

³⁸ Μόνο εάν πρόκειται για συνδικαλιστική οργάνωση.

δίνεται τώρα στην παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο το σωματείο διοικείται. Για να δούμε τον σαφή τρόπο που αυτό διοικείται, χρειάζεται μια λεπτομερέστερη ματιά σε σημεία όπως η σύνθεση, η τρόπος εκλογής, η θητεία των εκλεγμένων, η διαδικασία λήψης των αποφάσεων, οι αρμοδιότητες και η περίπτωση ελαττωματικότητας των αποφάσεων της διοίκησης.

Η σύνθεση της διοίκησης του σωματείου ορίζεται από το άρθρο 92 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με αυτόν τα ίδια τα μέλη του σωματείου χρειάζεται να το διοικούν, με αποτέλεσμα την επίτευξη της αυτοδιοικήσεως. Η επιτρεπόμενη εθνικότητα των μελών της διοίκησης του σωματείου περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στην ελληνική. Ωστόσο η συμμετοχή αλλοδαπών πολιτών μπορεί να επιτραπεί μόνο από τις Αρχές και κατ' εξαίρεση τριών προϋποθέσεων. Η πρώτη αφορά στο σκοπό του σωματείου, ο οποίος έχει εξ αρχής καθοριστεί να συμπεριλάβει αλλοδαπούς πολίτες στο διοικητικό δυναμικό του. Η δεύτερη στον αριθμό των συμμετεχόντων αλλοδαπών, ο οποίος πρέπει να είναι ίσος ή μικρότερος του συνολικού αριθμού των Ελλήνων συμμετεχόντων στη διοίκηση. Η τρίτη και τελευταία αφορά στη συμμετοχή των αλλοδαπών πολιτών μέσω σχετικού προεδρικού διατάγματος.³⁹

Η διαδικασία εκλογής των μελών που θα στελεχώνουν τη διοίκηση του σωματείου ανήκει εξολοκλήρου και αποκλειστικά στη δικαιοδοσία των ιδίων. Το άρθρο 93 του Αστι-

³⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 431.

κού Κώδικα ορίζει πως «*Αν το καταστατικό της συνέλευσης δεν ορίζει διαφορετικά, ιδίως εκλέγει τα πρόσωπα της διοίκησης [...]»*. Το παραπάνω άρθρο επικυρώνει το δίχως άλλο την ιδιότητα της διοίκησης ως το ανώτατο όργανο ενός σωματείου. Κάτι τέτοιο δεν σημαίνει όμως την αυθαίρετη και μη ελεγχόμενη λειτουργία της διοίκησης του σωματείου. Αντιθέτως, ο έλεγχος του τρόπου λειτουργίας της διοίκησης, καθώς επίσης και της εκλογής των μελών της εποπτεύονται από τη συνέλευση, ενώ το ίδιο το καταστατικό του σωματείου προβλέπει την αντικατάσταση των ήδη εκλεγμένων μελών της διοίκησης, τα οποία εγκατέλειψαν τη θέση τους για λόγους προσωπικούς ή ανικανότητας κτλ.⁴⁰

Ο χρόνος που θα εκτίσει κάθε ένα εκ των μελών της διοίκησης του σωματείου στη θέση που εκλέχθηκε, είναι και αυτή με τη σειρά της προβλεπόμενη. Η χρονική διάρκεια δεν περιλαμβάνεται στον Αστικό Κώδικα, αλλά καθορίζεται πλήρως και με ιδιαίτερη σαφήνεια από το νομοθέτη, δίνοντας μεγάλα περιθώρια ελευθερίας, ακόμα και επανεκλογής.⁴¹

Εν συνεχεία, τα σωματεία που απαριθμούν πολλά μέλη, ακολουθούν μίαν ειδική διαδικασία για την πραγμάτωση της λήψης αποφάσεων.⁴² Η συνήθης προβληματική που προκύπτει στην πρακτική εφαρμογή της παραπάνω διάταξης, εκφράζει την «*αδυναμία συγκέντρωσης απόλυτης πλε-*

⁴⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 432.

⁴¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 433.

⁴² Άρθρο 97 του Αστικού Κώδικα, παράγραφος 1.

ιοψηφίας»⁴³. Επομένως, εξάγεται αυτόματα η πληροφορία, ότι η διαδικασία λήψης κάποιας απόφασης στη διοίκηση του σωματείου είναι αποτέλεσμα της θέλησης του συνόλου.

Ο προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων της διοίκησης δεν χρειάζεται ιδιαίτερη διευκρίνιση, καθώς είναι ξεκάθαρο ότι εκπροσωπεί το σωματείο και έχει επιπλέον και τις προβλεπόμενες από το καταστατικό διατάξεις των αρμοδιοτήτων της. Επιπλέον, η διοίκηση διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην σύγκληση του σωματείου, αφού αυτή δεν πραγματοποιείται αν δεν παρίσταται η ίδια.⁴⁴

Ωστόσο, οι αποφάσεις που ενδέχεται να λάβει η διοίκηση ως όργανο του σωματείου, ενέχουν τον κίνδυνο μιας κάποιας ελαττωματικότητας. Σε ανυπόστατες και άκυρες από τη μία και από την άλλη σε ακυρώσιμες, διακρίνονται στο σημείο αυτό οι ελαττωματικές αποφάσεις της διοίκησης.⁴⁵ Η πρώτη, οι *ανυπόστατες*, σχετίζονται άμεσα με τις αποφάσεις που δεν μοιάζουν στην πραγματικότητα ως «αποφάσεις», εξαιτίας των γνωρισμάτων τους. Χαρακτηριστικές εδώ είναι μεταξύ άλλων οι περιπτώσεις αποφάσεων που έχουν παρθεί με την απουσία της προαπαιτούμενης απαρτίας των μελών ή εκείνων που έχουν ληφθεί μέσω της νόμιμης και προβλεπόμενης διαδικασίας, αλλά τα ενεργούντα μέλη πράττουν σε βάρος ακόμα και της ζωή των υπολοίπων μελών. Σε περίπτωση όμως που οι αποφάσεις

⁴³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 433.

⁴⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 434.

⁴⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 435 – 437.

που έχουν παρθεί θυμίζει εξωτερικά τις επιτρεπόμενες που πρέπει να λαμβάνονται, αλλά η λήψη τους έχει γίνει κατόπιν παραβίασης του καταστατικού ή της νομοθεσίας, τότε χαρακτηρίζονται ως *άκυρες*. Μια τέτοια περίπτωση που ανήκει σε αυτή την κατηγορία, είναι οι αποφάσεις που το περιεχόμενό τους αντιτίθεται σε κάποια από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Ακόμη, ελαττωματικές κρίνονται και οι αποφάσεις της διοίκησης ενός σωματείου, εφόσον αυτές λήφθηκαν με ποσοστά πλειοψηφίας μικρότερα των προαπαιτούμενων από τη νομοθεσία ή το καταστατικό. Στην τελευταία περίπτωση, ό,τι έχει αποφασιστεί ακυρώνεται ακόμη και μέσω δικαστικής απόφασης και χαρακτηρίζεται ως *ακυρώσιμη*.

γ. Γενική Συνέλευση

Η γενική συνέλευση του σωματείου αποτελεί την κορωνίδα στην ιεραρχία των οργάνων ενός σωματείου και συνίσταται από το σύνολο των μελών του. Η αρμοδιότητά του παρόλα αυτά είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, καθώς συνηθίζεται να μην έχει την δυνατότητα να εκπροσωπήσει το σωματείο προς το εξωτερικό του.⁴⁶ Όμως, θέματα όπως είναι η μεταβολή του σκοπού του σωματείου ή η αποβολή κάποιου μέλους για λόγο βαρυσήμαντο, είναι ξεκάθαρα διατυπωμένα βάσει νόμου ότι ανήκουν στην αρμοδιότητα της.⁴⁷

⁴⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 438.

⁴⁷ Άρθρο 100 και 88 αντίστοιχα, του Αστικού Κώδικα.

Στο άρθρο 95 και 96 του Αστικού Κώδικα ορίζεται ξεκάθαρα το πότε θα συγκαλείται η γενική συνέλευση του σωματείου. Σε αντίθεση με τη διαρκή σύγκληση της διοίκησης, η γενική συνέλευση συγκαλείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, συνήθως μια φορά το έτος με θεματολογία συζήτησης συγκεκριμένη, χωρίς όμως να αποκλείει εντελώς και τη συζήτηση θεμάτων εκτός της προκαθορισμένης διάταξης. Η σύγκληση αυτή τιτλοφορείται ως *τακτική* και διαφοροποιείται από την *έκτακτη* χάρη στο αίσθημα του επείγοντος που χαρακτηρίζει την τελευταία, ως προς τον χρόνο διεξαγωγής και το περιεχόμενο της γενικής συνέλευσης.⁴⁸

Τα αρμόδια πρόσωπα για την πραγμάτωση της σύγκλησης της γενικής συνέλευσης, μπορούν να είναι τόσο το ίδιο το διοικητικό συμβούλιο του σωματείου, όσο και τα μέλη της μειοψηφίας. Στην πρώτη περίπτωση, το διοικητικό συμβούλιο του σωματείου συγκροτείται για να ασκήσει τα καθήκοντά του⁴⁹, εκτός αν στο ίδιο το καταστατικό του σωματείου έχει οριστεί εξ αρχής η ανάθεση της αρμοδιότητας αυτής σε κάποιο άλλο πρόσωπο. Όπως και να έχει το πράγμα όμως, η αρμοδιότητα αυτή είναι σαφώς ξεκαθαρισμένη και διευκρινισμένη από την αρχή.

Η συνάθροιση των μελών του σωματείου θα μπορούσε εναλλακτικά να λάβει χώρα μέσω της δεύτερης περίπτωσης στην οποία έχουμε ήδη προαναφερθεί, μέσω δηλαδή της γενικής συνέλευσης με αίτημα της μειοψηφίας των με-

⁴⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 440.

⁴⁹ Βάσει του άρθρου 95 του Αστικού Κώδικα.

λών.⁵⁰ Ακόμα και αυτή η εναλλακτική όμως, χαρακτηρίζεται από μίαν άλλη, εσωτερική διπλή διάκριση ως προς τις επιλογές ενέργειας των μελών. Έχουμε λοιπόν τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης κατόπιν της υποβολής αιτήματος τουλάχιστον του 1/5 του συνόλου των μελών⁵¹ στη διοίκηση του σωματείου και τη σύγκληση της συνέλευσης κατόπιν υποβολής αιτήσεως στο αρμόδιο για τη διεκπεραίωση των ζητημάτων αυτών δικαστήριο⁵². Στην τελευταία περίπτωση η αρμοδιότητα για τη λήψη της απόφασης ανήκει στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του σωματείου.

Όταν λοιπόν παρθεί η απόφαση για την επικείμενη σύγκληση της γενικής συνέλευσης του σωματείου, ως νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, τότε ξεκινά ένας άλλος κύκλος κινήσεων που χρειάζεται να γίνουν, προκειμένου να πραγματοποιηθεί εν τέλει η συνάθροιση των μελών. Τα τελευταία θεωρείται απαραίτητο να έχουν τακτοποιηθεί οικονομικώς πριν την έναρξη της συνέλευσης. Ωστόσο, αν κάτι τέτοιο δεν διευθετηθεί εγκαίρως ή κάποιο από τα μέλη δεν προσκληθεί στην ώρα του να παρευρεθεί στη γενική συνέλευση, τότε μπορούν χωρίς διαμαρτυρίες να παραστούν σε αυτήν.⁵³

Βασικός στόχος της αποστολής προσκλήσεων στα μέλη του σωματείου για την πραγμάτωση της γενικής συνέλευσης είναι η αποφυγή οποιασδήποτε παρανόησης ή αιφνιδιασμού για την ακριβή ημέρα και ώρα της διεξαγωγής της.

⁵⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 442.

⁵¹ Παράγραφος 1 του άρθρου 96, του Αστικού Κώδικα.

⁵² Παράγραφος 2 του άρθρου 96, του Αστικού Κώδικα.

⁵³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 446.

Παράλληλα όμως, τονίζεται ξεκάθαρα η απαγόρευση της γενικής και αόριστης διατύπωσης των προσκλήσεων προς τα μέλη, πράξη που είναι ισοδύναμη με τη μη αναγραφή των περιεχομένων της και επιδρά αρνητικά στην εγκυρότητα των αποφάσεων που θα παρθούν.⁵⁴

Κατά τη διεξαγωγή της γενικής συνέλευσης του σωματείου, δικαίωμα συμμετοχής στην ψηφοφορία έχουν όλα τα μέλη, αρκεί βέβαια η ψήφος τους να πληροί τα όσα περιλαμβάνονται στις προϋποθέσεις του Αστικού Κώδικα.⁵⁵ Τα ενδεχόμενα απειλής, πλάνης ή και απάτης στη βούληση του ψηφοφόρου, μπορεί να καταστούν επικίνδυνα ως προς την ορθότητα της σκοπιμότητας του και την γενικότερη απόφαση που θα ληφθεί. Σε αυτό το σημείο όμως, έχει γίνει σαφής διατύπωση της πρέπουσας νομικής φύσης της ψήφου, η οποία είναι πολυπρόσωπη.⁵⁶ Η τελική απόφαση αποτελεί μεταξύ άλλων μια πράξη δίκαιη και μονομερώς ιδιόμορφη, καθώς συνιστάται από την ψήφο της πλειοψηφίας των μελών. Την ίδια στιγμή, εκλαμβάνεται και ως την έκφραση της βούλησης των μετεχόντων της γενικής συνέλευσης, η οποία όπως έχουμε ήδη προαναφέρει, αποτελεί το ανώτατο όργανο του σωματείου, ως νομικού προσώπου.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, ότι το ζήτημα του αν η απαρτία θα καθορίζει την επικύρωση της απόφασης ή όχι, είναι κάτι που έχει ήδη διευθετηθεί από τον νόμο.⁵⁷
«Λήψις αποφάσεων συνελεύσεως: Οι αποφάσεις της συνε-

⁵⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 447.

⁵⁵ Άρθρο 173 και 200.

⁵⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 450.

⁵⁷ Άρθρο 97 του Αστικού Κώδικα.

λεύσεως λαμβάνονται κατ' απόλυτον πλειοψηφίαν των παρόντων μελών. Απόφασις επί θέματος μη αναγραφέντος εν τη προσκλήσει είναι άκυρος. Η απόφασις δύναται να ληφθεί και άνευ συνελεύσεως των μελών, εάν πάντα τα μέλη δηλώσωσιν εγγράφως την συναίνεσιν αυτών επί τινός προτάσεως». Ακόμη, σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην περίπτωση της ισοψηφίας, η απόφαση δεν λαμβάνεται, αλλά καθορίζεται εν τέλει από αυτήν του προέδρου.

Τι προβλέπεται όμως για την περίπτωση εκείνη, κατά την οποία το μέλος αδυνατεί για οποιονδήποτε λόγο να παραστεί στη σύγκληση της γενικής συνέλευσης; Το καταστατικό του σωματείου έχει προβλέψει ανάλογες περιπτώσεις, καθώς επίσης και τον προτεινόμενο τρόπο επίλυσής τους, μέσω της αντιπροσώπευσής τους από κάποιο άλλο πρόσωπο. Διευκρινήσεις σχετικά γύρω από αυτό το ζήτημα αναφέρουν αν εξαρχής το συγκεκριμένο πρόσωπο είχε ορίσει αντιπρόσωπο ή όχι, ώστε να ελεγχθεί ταυτόχρονα και η νομιμότητα της ιδιότητας του αντιπροσώπου.

δ. Η ελαττωματικότητα των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης ενός σωματείου

Υπάρχει άραγε η περίπτωση να είναι ελαττωματικές οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης ενός σωματείου ή αυτό είναι ένα ζήτημα που συναντάται μόνο στη διοίκηση του; Το κύρος λοιπόν, των αποφάσεων των μελών της γενικής συνέλευσης εξαρτάται απόλυτα από τρεις βασικούς παρά-

γοντες· από το κατά πόσο έχουν υπόσταση *ανυπόστατη*⁵⁸, *άκυρη*⁵⁹ και *ακυρώσιμη*⁶⁰. Βάσει της νομολογίας της Ελλάδος, την πρώτη κατηγορία ελαττωματικών αποφάσεων στελεχώνουν αυτές που έχουν ληφθεί «κατά το φαινόμενο». Ειδικές σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις⁶¹ ωστόσο, έχουν με τη σειρά τους αντιμετωπίσει τις λεγόμενες «άκυρες» αποφάσεις, οι οποίες έχουν καταστεί έτσι εξαιτίας γενικών λόγων απόλυτης ακυρότητας όλων των δικαιοπραξιών, ιδίως αν αντιβαίνουν στο νόμο ή το καταστατικό. Ακόμη, σε ό, τι αφορά τις ακυρώσιμες αποφάσεις, αυτές είναι μια μορφή άκυρων αποφάσεων, αλλά διαφοροποιούνται από αυτές σε μερικά σημεία. Η ακυρότητα μιας απόφασης της γενικής συνέλευσης χρειάζεται να προσδιοριστεί από το δικαστήριο, αφού δεν ισχύει «εκ νόμου», ύστερα από την υποβολή σχετικής αγωγής.

ε. Η λύση και η εκκαθάριση ενός σωματείου

Με τον ίδιο τρόπο που ισχύει η λύση και η εκκαθάριση κάποιου νομικού προσώπου γενικά, έτσι ισχύει και στην περίπτωση του σωματείου. Οι μόνες διαφορές τους ανάγονται σε επίπεδο κυρίως συμπληρωματικών ρυθμίσεων και λεπτομερέστερων διευκρινήσεων. Τρεις είναι εκείνοι οι βασικοί λόγοι κατά τους οποίους ένα σωματείο, ως νομικό

⁵⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 461.

⁵⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 462.

⁶⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 470.

⁶¹ Άρθρο 101 και κυρίως το 189 του Αστικού Κώδικα.

πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, δύναται να λυθεί. Ο πρώτος, εμπεριέχει το στοιχείο της αυτοδιάλυσης, μέσω απόφασης της συνέλευσης, βασισμένη στο άρθρο 103 του Αστικού Κώδικα.⁶² Οποιαδήποτε χρονική στιγμή μπορεί να λάβει χώρα η διάλυση του σωματείου, χωρίς να απαιτείται τίποτα. Ουσιαστικά, το παραπάνω αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα του σωματείου προσδιορισμένο εξ αρχής, χωρίς άλλες μεταγενέστερες και χρονοβόρες διευκρινιστικές διατυπώσεις.

Η δεύτερη περίπτωση πιθανής διάλυσης ενός σωματείου, είναι αυτή μέσω δικαστικής απόφασης. Η υποβολή της σχετικής αίτησης στις δικαστικές αρχές όμως, πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο από τα προβλεπόμενα όργανα του σωματείου, τη διοίκησή του, την εποπτεύουσα αρχή του ή από το 1/5 του συνόλου των μελών του.⁶³ *«Μετά της αποφάσεως του πρωτοδικείου δύναται η διάλυσις του σωματείου, [...] 1. αν λόγω ελαχιστοποιήσεως του αριθμού των μελών του ή λόγω άλλων αιτιών θεωρείται αδύνατη η ανάδειξις διοικήσεως ή η λειτουργία του σωματείου βάσει καταστατικού. 2. Αν ο σκοπός του σωματείου διετελέσθη ή αν εκ της μακροχρονίου αδρανείας ο σκοπός του θεωρείται εγκαταληφθής. 3. Αν το σωματείο επιδιώκει σκοπό διαφορετικόν από του εκ καταστατικού καθορισθέντος ή αν ο*

⁶² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 508.

⁶³ Άρθρο 105 του Αστικού Κώδικα.

*σκοπός ή η λειτουργία του σωματείου κατέστησαν παράνομοι ή ανήθικοι ή αντίθετοι προς την δημόσιαν τάξιν».*⁶⁴

Η τρίτη και τελευταία περίπτωση κατά την οποία το σωματείο μπορεί να επέλθει της διάλυσης, είναι ορισμένοι ειδικοί λόγοι, όπως η πάροδος του χρόνου της διάρκειας του σωματείου ή η μείωση του αριθμού των μελών του.⁶⁵ Το πέρας του χρονικού διαστήματος σύμφωνα με το οποίο το σωματείο έχει συσταθεί, είναι ικανό να λύσει αυτομάτως το σωματείο. Αν πάλι υπάρχει η επιθυμία παράτασης του χρονικού ορίου ύπαρξης του σωματείου, τότε τα μέλη δεν έχουν παρά να αποφασίσουν την τροποποίηση της σχετικής διάταξης του καταστατικού του σωματείου τους. Ακόμη, μια παράμετρος που μπορεί να σταθεί ικανή για την αυτόματη λύση του σωματείου, είναι η μείωση των προσώπων – μελών που το απαρτίζουν, σε κάτω από δέκα, αριθμός που έχει ήδη εξαρχής προσημανθεί ως το κατώτερο όριο μείωσης των μελών.

Προτού κλείσουμε οριστικά το πρώτο αυτό κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας, σχετικά με την αναφορά στα νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού δικαίου, θα γίνει αναφορά στην «πορεία» που ακολουθεί το σωματείο μετά την οριστική του διάλυση. Η εκκαθάριση ενός σωματείου ολοκληρώνεται επιτυχώς, μέσω των άρθρων 72 έως και 77 του Αστικού Κώδικα.⁶⁶ Στην περίπτωση αυτή ισχύει ό, τι και στα περί εκκαθαρίσεως ενός νομικού προσώπου, με την

⁶⁴ Σε αυτό το σημείο βέβαια οφείλουμε να σημειώσουμε την κατάργηση της παραγράφου 2 του άρθρου 105, με το άρθρο 53 ΕισΝΚΠολΔ.

⁶⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 516.

⁶⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 517.

μοναδική διαφορά της μη διανομής της περιουσίας του σωματείου στα μέλη του. Η περιουσία ή όποιο υπόλοιπο από το ενεργητικό του, θα καταλήξει κατόπιν μεγάλης διανομής στα χέρια του δημοσίου, εφόσον όμως πρώτα γίνουν οι απαραίτητες προσπάθειες για τη ρύθμισή του βάσει του νόμου ή του μέχρι πρότινος ισχύοντος καταστατικού.

2. Το ίδρυμα

α. Το ίδρυμα του ιδιωτικού δικαίου

Όπως το σωματείο, έτσι και το ίδρυμα αποτελεί ένα εκ των βασικότερων και σημαντικότερων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Η έννοιά του εκφράζει την ιδιότητά του ως σύνολο περιουσίας, να αφιερώνεται εξ ολοκλήρου στην εξυπηρέτηση ενός συγκεκριμένου σκοπού με προσωπικότητα άκρως νομική⁶⁷, χωρίς να αποτελεί κάποιο είδος ένωσης προσώπων και χωρίς επομένως να περιλαμβάνει μέλη.⁶⁸ Θεσμικά επιτρέπει την πραγματοποίηση κοινωνικών και άλλων σκοπών από ιδιώτες. Η σύσταση του ιδρύματος μπορεί να πραγματοποιηθεί ανά πάσα στιγμή και με ελευθερία από τους ιδιώτες. Η εν λόγω ελευθερία, καθώς επίσης και η αφιέρωση περιουσίας στο ίδρυμα εξασφαλίζεται ως δικαίωμα και από το ίδιο το Σύνταγμα και συνήθως λαμβάνει χώρα μέσω δικαιοπραξίας.⁶⁹

⁶⁷ Βασίζεται στο άρθρο 108 του Αστικού Κώδικα.

⁶⁸ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 174.

⁶⁹ Άρθρο 5 του Συντάγματος, παράγραφος 1.

Η αδιάκοπη συσσώρευση περιουσίας στο ίδρυμα μπορεί στο μέλλον να επηρεάσει σημαντικά την παρουσία του απέναντι στο Κράτος, καθώς θα μπορεί ανενόχλητα να ασκεί πίεση τόσο σε κρατικά θέματα, όσο και σε θέματα προνοίας. Για την αποφυγή τέτοιων περιπτώσεων, το ίδρυμα αντιμετωπίστηκε με μεγαλύτερη επιφύλαξη από τον Αστικό Κώδικα, συγκριτικά με την περίπτωση του σωματείου. Συγκεκριμένα, το ίδρυμα από την πρώτη στιγμή της σύστασής του θέτεται υπό του κρατικού ελέγχου, ο οποίος οριοθετεί τις ενέργειές του. Συνήθως, η Πολιτεία είναι το αρμόδιο «όργανο» ελέγχου του ιδρύματος, χωρίς όμως να λειτουργεί με αυθαιρεσία ως προς αυτό.⁷⁰

Ο Αστικός Κώδικας, ορίζει στον μεγαλύτερο βαθμό τη ρύθμιση και την ομαλή λειτουργία πολλών νομικών προσώπων του ιδιωτικού δικαίου. Έτσι και στην περίπτωση του κοινωφελούς ιδρύματος, το αστικό δίκαιο διαδραματίζει ρόλο πρωταγωνιστικό. Η αναγκαιότητα της παρουσίας του αστικού δικαίου όμως, στην ομαλή λειτουργία του ιδρύματος δε σημαίνει ταυτόχρονα και την αποκλειστική εξάρτησή του από αυτόν. Τέτοια ιδρύματα που ο σκοπός τους είναι μεταξύ άλλων φιλανθρωπικός και θρησκευτικός, ελέγχονται και από άλλους ειδικότερους νόμους, όπως είναι ο *A.N. 2039/1939*.⁷¹ Μεγάλη θεωρείται η πρακτική αξία του προαναφερθέντος νόμου, καθώς διευκρινίζει με ιδιαίτερη σαφήνεια ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να φέρει ένα ίδρυμα προκειμένου να χαρακτηριστεί «κοι-

⁷⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 521.

⁷¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 522.

νωφελές»: ⁷² «Κοινωφελής σκοπός κατά την έννοιαν του παρόντος, είναι κατ' αντίθεσιν προς τον ιδιωτικόν, πας κρατικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εν γένει επωφελής εις το κοινόν εν όλω ή εν μέρει σκοπός». Επιπρόσθετα, η ολοκλήρωση του λεγόμενου «σκοπού» του κοινωφελούς ιδρύματος οφείλεται να εκπληρώνεται μέσα σε χρόνο καθορισμένο, χωρίς όμως να αποτελεί προϋπόθεση για την εγκυρότητα της σύστασης του ιδρύματος. ⁷³ Ακόμη, αναφερόμενοι στα κοινωφελή ιδρύματα, ως μέρη των νομικών προσώπων του ιδιωτικού δικαίου, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την πρωτοφανή συνταγματική πρωτοτυπία του ελληνικού συντάγματος σχετικά με αυτά. Δηλαδή, εκτός της ήδη υπάρχουσας νομοθετικής προστασίας που λαμβάνουν, προστίθεται σε αυτήν και το άρθρο 109 του Συντάγματος. Χάρη σε αυτό, δεν επιτρέπεται πλέον η αλλαγή στο περιεχόμενο των κοινωφελών ιδρυμάτων ή οποιασδήποτε συμβολαιογραφικής ενέργειας υπέρ αυτού. ⁷⁴

Ο σκοπός της σύστασης ενός ιδρύματος, ως νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, είναι εξαρχής προκαθορισμένος και σαφώς διατυπωμένος. Τρίτα πρόσωπα θα πρέπει να ευνοούνται του σκοπού ίδρυσης του ιδρύματος, κι όχι τόσο τα συμφέροντα του ίδιου του ιδρυτή. Πρακτικές όπως οι τελευταίες δεν είναι αποδεκτές, αφού κωλύουν την ορθολογική και απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς. ⁷⁵ Στο ίδ-

⁷² Πιο κατατοπιστική είναι στο σημείο αυτό το άρθρο η πρώτη παράγραφος του άρθρου 95 του νόμου Α.Ν. 2039/1939.

⁷³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 523.

⁷⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 524.

⁷⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 527.

ρυμα παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης οικονομικών οφελών, χωρίς την δικαιοδοσία όμως ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι ωφέλειες που θα προκύψουν από την ίδρυση και τη λειτουργία του ιδρύματος, δεν αποκλείουν την εκμετάλλευσή τους από ιδρυτικά πρόσωπα αυτού ή ακόμα και πρόσωπα συγγενικά αυτών. Ουσιαστικά, εκείνο που εννοείται πίσω από τις παραπάνω αναφορές, είναι ότι η σύσταση του ιδρύματος δεν δικαιούται σε καμία των περιπτώσεων να εξυπηρετήσει ιδιοτελή προς τους ιδρυτές συμφέροντα και σκοπούς. Το ίδρυμα δεν αποτελεί μέσο ικανοποίησης σκοπών και στόχων αυτοτελών.⁷⁶

Ο σκοπός της σύστασης του ιδρύματος, όπως έχει ακροθιγώς αναφερθεί και παραπάνω, ορίζεται εξαρχής από τον ιδρυτή του. ωστόσο, αυτό είναι κάτι που ενδέχεται να μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου και να αλλάξει χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή αποτελεσματική στέκεται η έκδοση ενός καινούργιου προεδρικού διατάγματος, στο οποίο και θα ορίζεται ευκρινώς η έγκριση αλλαγής του σκοπού του ιδρύματος.⁷⁷ Απαγόρευση της μεταβολής του εξαρχής προσδιορισθέντος σκοπού του ιδρύματος υφίσταται μόνο στις περιπτώσεις των κοινωφελών ιδρυμάτων, όπου εκεί τα άμεσα επωφελούμενα πρόσωπα έχουν σχέση με τον ιδρυτή. Παρόλα αυτά όμως, η ίδια η νομολογία της Ελλάδος ενέκρινε την δυνατότητα μεταβολής του σκοπού ενός κοινωφελούς ιδρύματος, σε περίπτωση που ο εξ αρ-

⁷⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 527.

⁷⁷ Άρθρο 120 του Αστικού Κώδικα.

χής προσδιορισθέν από τον ιδρυτή σκοπός κρίνεται ανίκανος ως προς την πρακτική του εφαρμογή και υλοποίηση.⁷⁸

Ποιό είναι όμως εκείνο το βασικό χαρακτηριστικό που καθιστά το ίδρυμα ένα πρόσωπο νομικής φύσεως; Σύμφωνα με το άρθρο 110 του Αστικού Κώδικα, η παρουσία του ιδρύματος αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο που του προσδίδει τη νομική του φυσιογνωμία⁷⁹: *«Εν τη ιδρυτική πράξει δέον να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η αφαιρούμενη παρουσία και ο οργανισμός αυτού. Ο οργανισμός δύναται να ορισθή ή να συμπληρωθή ή να τροποποιηθή και διά του εγκρίνοντος το ίδρυμα διατάγματος, τηρουμένης της θελήσεως του ιδρυτού. Η συμπλήρωσις ή η τροποποιήσις δύναται να γίνει υπό τους αυτούς όρους και διά μεταγενεστέρου διατάγματος, επιφυλαττομένης της διατάξεως του άρθρου 119».*

Από την προαναφερθείσα διατύπωση του άρθρου 110 του Αστικού Κώδικα, είμαστε σε θέση να αντλήσουμε και ένα επιπλέον στοιχείο, ό,τι ο οργανισμός του ιδρύματος απαιτείται να καθορίζεται από την ιδρυτική πράξη. Επομένως, ο οργανισμός κι όχι ο ιδρυτής είναι υπεύθυνος για την διοίκηση του ιδρύματος. Το στοιχείο αυτό προσθέτει στο ίδρυμα την ιδιότητα του «αυτοτελούς» σε σχέση με τον ιδρυτή του νομικού προσώπου.

Μια ακόμη διάκριση που επιδέχεται το ίδρυμα, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, είναι αυτή του λεγόμενου *υποτελούς ή καταπιστευτικού ιδρύματος*. Η ρύθμισή του

⁷⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 530.

⁷⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 531.

βασίζεται στην πράξη από την οποία προέρχεται η περιουσία του, αλλά νομικά ανήκει στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα 108 – 121. Το υποτελές ίδρυμα δεν έχει νομικό χαρακτήρα και η σύστασή του απαιτεί την έγκριση της Πολιτείας.

Δύο θεωρούνται οι βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη της σύστασης ενός ιδρύματος. Η πρώτη σχετίζεται με την ιδρυτική πράξη του ιδρυτή ως προσώπου, και η δεύτερη με το διάταγμα έγκρισης για αυτό.⁸⁰ Μιλώντας λεπτομερέστερα για την πρώτη περίπτωση, αυτή της ιδρυτικής πράξης από τον ιδρυτή, πρέπει να αναφέρουμε το γεγονός ότι δεν αποτελεί τίποτε παραπάνω, από την μονομερή δικαιοπραξία του ιδρυτή του ιδρύματος, μέσω της οποίας γίνεται ευρύτερα γνωστή η θέληση του για την εν λόγω σύσταση. Η πράξη ίδρυσης δεν χρειάζεται να επαναληφθεί, αν διατυπωθεί άρνηση ως προς την έκδοσή της από τη διοίκηση και θα πρέπει από την πρώτη κι όλας στιγμή να εκχωρηθεί ως συμβολαιογραφικό έγγραφο.⁸¹ Επιπρόσθετα, στην ιδρυτική πράξη του ιδρύματος οφείλεται ο προσδιορισμός του σκοπού και της περιουσίας του, με ιδιαίτερη σαφήνεια.

Σε ό,τι αφορά τώρα την δεύτερη περίπτωση, αυτή του εγκριτικού διατάγματος, αυτή διαδραματίζει ρόλο καθοριστικό για το ίδρυμα, καθώς η σύσταση του τελευταίου υπο-

⁸⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 538.

⁸¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 540.

λογίζεται χρονικά από τη στιγμή έκδοσής του.⁸² η γραφειοκρατική διαδικασία θέλει την έκδοσή του από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν πρότασής του από τον αρμόδιο υπουργό. Ο έλεγχος νομιμότητας και λειτουργίας του ιδρύματος πριν τη σύστασή του, είναι μια διαδικασία πολύ σημαντική. Η σπουδαιότητά της καθιστάται φανερή και μόνο από το γεγονός ότι ο έλεγχος πραγματοποιείται από το ίδιο το υπουργείο κι όχι από κάποια άλλη υπηρεσία.⁸³

Η σύσταση του ιδρύματος, ως νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, είναι ευκόλως εννοούμενο ότι προσδίδει και κάποιο όφελος στα ιδρυτικά του πρόσωπα. Τα τελευταία όμως, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν επιτελούν ρόλο «δωρεοδόχου», αλλά οι δωρεές προς αυτά συμμορφώνονται βάσει σχετικών διατάξεων. Ακόμη, σημαντική λεπτομέρεια για τα δικαιώματα των ωφελούντων του ιδρύματος, είναι η μη πρόσβασή τους σε ενημερωτικές πληροφορίες σχετικές με την έκταση της ωφέλειάς τους, βάσει των κανόνων περί λογοδοσίας.⁸⁴

Ένα ακόμη στοιχείο που αφορά στο ίδρυμα, είναι εκείνο περί της λύσεως αυτού. Το άρθρο του Αστικού Κώδικα με αριθμό 117, διασαφηνίζει το γεγονός ότι αυτή μπορεί να επέλθει αυτοδίκαια και βάσει της ιδρυτικής του πράξης ή του οργανισμού του. Διάταγμα, βέβαια, δεν απαιτείται για την λύση του ιδρύματος, όταν υπάρχουν περιπτώσεις όπως

⁸² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 542.

⁸³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 543.

⁸⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 548.

αυτή της εκπλήρωσης του σκοπού κατά τον οποίο το ίδρυμα συστάθηκε, αυτή της παρέκκλισης του ιδρύματος από τον αρχικό στόχο που είχε θέσει, μέσω της δραστηριότητάς του κ.α. Το ανώτατο Ελληνικό δικαστήριο όμως, ο Άρειος Πάγος, ορίζει ρητά πως η διάλυση ενός ιδρύματος κρίνεται νόμιμη, εφόσον έχει εγκριθεί μέσω κάποιου νόμου ή προεδρικού διατάγματος. Σε κάθε περίπτωση όμως, και τα δύο τελευταία προαναφερθέντα στοιχεία υπόκεινται στον κατάλληλο έλεγχο.⁸⁵ Μετά το πέρας της διάλυσης του ιδρύματος, το τελευταίο αυτόματα εκκαθαρίζεται και εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις περί εκκαθαρίσεως των νομικών προσώπων και το ίδρυμα σταματάει πλέον να υφίσταται.⁸⁶

β. Η περίπτωση exkurs και η επιρροή της στο δικαιο για τα ιδρύματα

Οι κατάλληλες κινήσεις για την σύσταση ενός ιδρύματος, όπως έχουμε ήδη αναφέρει στο προηγούμενο υποκεφάλαιο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, περιλαμβάνονται λεπτομερώς σε παραγράφους του ελληνικού Αστικού Κώδικα, ο οποίος όμως δεν διαφέρει και σε πολλά σημεία με τον αντίστοιχο γερμανικό για τη διευθέτηση τέτοιων ζητημάτων. Μία δεκαετία μετά το μέσο του 20^{ου} αιώνα, υπό μορφή ακόμα απλής συζήτησης, διατυπώθηκε στη Γερμανία μια πρώτη σκέψη γύρω από τη σύσταση των ιδ-

⁸⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 549.

⁸⁶ Άρθρο 72 επ. του Αστικού Κώδικα.

ρυμάτων, η κατάληξη της οποίας επήλθε 42 χρόνια αργότερα⁸⁷ και επηρέασε σε σημαντικό βαθμό και την σύσταση των ελληνικών ιδρυμάτων. Η εν λόγω αλλαγή αφορούσε στην «έννομη αξίωση του ιδρυτή προς την Πολιτεία, ώστε αυτή να εγκρίνει το ίδρυμα, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ο νόμος προβλέπει»⁸⁸. Ουσιαστικά με την παραπάνω διατύπωση κατοχυρώθηκε η πάγια τακτική της γερμανικής νομολογίας, κατά την οποία η πολιτεία δεν μπορούσε να αρνηθεί την έγκριση ενός ιδρύματος, παρά μόνο αν το τελευταίο απειλούσε την συμβίωση των μελών της πολιτείας μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο.

Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται αισθητά η «διακριτική ευχέρεια» της πολιτείας, αφού κριτήριο για την μη έγκριση κάποιου ιδρύματος είναι πλέον το ίδιο το γεγονός ότι το ίδρυμα δεν σκοπεύει σε τίποτα που αντίκειται σε ό, τι επιτάσσει η δημόσια τάξη. Παράλληλα, τα επιχειρηματικά ιδρύματα δεν διέλαθαν της επιρροής της περίπτωσης *exkurs*. Τα εν λόγω ιδρύματα μπορούν πλέον να συμμετάσχουν στη διοίκηση εμπορικών εταιρειών, χωρίς όμως να αποκομίζουν κάποιο ποσοστό ή να έχουν ρόλο αποφασιστικό.⁸⁹

---

⁸⁷ Στις 15 Ιουλίου του 2002.

⁸⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 551.

⁸⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 553.

3. Η επιτροπή εράνων

α. Το νομοθετικό πλαίσιο

Μετά το σωματείο και το ίδρυμα, έρχεται να προστεθεί στη λίστα των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και η επιτροπή εράνων. Η επιτροπή εράνων αποτελεί το σύνολο τουλάχιστον πέντε προσώπων, τα οποία είναι είτε νομικά, είτε φυσικά, και έχουν ως βασικό τους στόχο την συγκέντρωση χρημάτων ή οποιονδήποτε άλλων αντικειμένων αξίας, μέσω λαχειοφόρων αγορών, γιορτών, ειδικών εκδηλώσεων κτλ. Σκοπός των παραπάνω ενεργειών είναι η εξυπηρέτηση ορισμένου δημόσιου ή άλλου κοινωφελούς σκοπού.

⁹⁰ Η νομική φυσιογνωμία της επιτροπής, κατοχυρώνεται ξεκάθαρα από το άρθρο 122 του Αστικού Κώδικα: *«Επιτροπές από πέντε τουλάχιστον μέλη, που έχουν σκοπό να συγκεντρώσουν χρήματα ή άλλα αντικείμενα με εράνους, γιορτές ή άλλα παρόμοια μέσα, για την εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού δημοσίου ή κοινωφελούς (επιτροπές εράνων), αποκτούν προσωπικότητα με διάταγμα».*

Η ειδοποιός διαφορά της επιτροπής εράνων με το σωματείο και το ίδρυμα, έγκειται κυρίως ως προς το σκοπό και τη μορφολογική τους σύσταση αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, η επιτροπή αποτελεί μια είδους ένωση ανθρώπων σε σωματειακή μορφή, αντίθετα ως προς τη μορφή συνόλου περιουσίας του ιδρύματος και με σκοπό παροδικό. Με το σωματείο σε πολλά περισσότερα θέματα, όπως είναι με-

---

⁹⁰ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 180.

ταξύ άλλων ο προαπαιτούμενος αριθμός μελών και ο τρόπος σύστασης του.⁹¹

Αξιοσημείωτο στέκεται παρόλα αυτά το γεγονός, ό,τι σύμφωνα με το άρθρο 1Ν. 5101/1931 εκφράζεται η απαγόρευση της πραγματοποίησης εράνων: *«Από της ισχύος του παρόντος νόμου απαγορεύονται οι πάσης φύσεως έρανοι και λαχειοφόροι ή φιλανθρωπικά αγοραί ως και η διαπαντός άλλου τούτου συλλογή χρημάτων ή αντικειμένων».* Αργότερα όμως, με το άρθρο 2Ν. 5101/1931 περιορίζεται η ισχύς της πρώτης παραγράφου του άρθρου, καθώς εμπλουτίζεται με την ακόλουθη διατύπωση: *«εις εξαιρετικές μόνον περιπτώσεις και επί τω τέλη πληρώσεως γενικού φιλανθρωπικού σκοπού η τα εκτελέσεως έργου κοινής ωφελείας».* Ουσιαστικά όμως, η εν μέρει διενέργεια των εράνων κατορθώνεται να εξασφαλιστεί με την προαναφερθείσα διατύπωση.

β. Η σύσταση και η διοίκηση

Σε ό,τι αφορά τη σύσταση και τη διοίκηση τω επιτροπών εράνων, απαιτείται συστατική πράξη και εγκριτικό - συστατικό προεδρικό διάταγμα. Η συστατική πράξη πρέπει να περιέχει τις δηλώσεις βουλήσεως πέντε τουλάχιστον προσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 122 του Αστικού Κώδικα και θα πρέπει να είναι σ μορφή εγγράφου, βάσει του άρθρου 63 του Αστικού Κώδικα. Η έκδοση του διατάγματος

⁹¹ Ο.π. Γεωργιάδης 2002, σ. 180.

εναπόκειται τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, η οποία εξετάζει και τη σκοπιμότητα ιδρύσεως της επιτροπής. Το διάταγμα περιλαμβάνει τον οργανισμό, τα μέλη, το έργο, την έδρα, καθώς επίσης και το χρονικό διάστημα υπάρξεως της επιτροπής, το οποίο με τη σειρά του μπορεί να παραταθεί με νέο διάταγμα.⁹² Μετά την δημοσίευση του διατάγματος σύστασης της επιτροπής εράνου στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, η επιτροπή αποκτά και επίσημα πια τη νομική της υπόσταση. Μόνον η διοίκηση χρειάζεται ως όργανο αναγκαίο για την επιτροπή εράνου, η οποία συνίσταται από τα ίδια της τα μέλη.⁹³

γ. Η διάλυση, η εκκαθάριση και η μετατροπή

Τα άρθρα του Αστικού Κώδικα με αριθμό 124 και 125, είναι και τα πλέον αρμόδια για την πληροφόρηση περί διάλυσης, εκκαθάρισης και μετατροπής μιας επιτροπής εράνων. Η επιτροπή εράνου διαλύεται είτε με αυτοδίκαιο τρόπο, είτε με τη βοήθεια κάποιου διατάγματος. Στην πρώτη περίπτωση, η διάλυση επέρχεται όταν ο χρόνος που είχε προειπωθεί στο συστατικό διάταγμα ή ακόμα κι όταν το έργο της ολοκληρωθεί. Στην δεύτερη περίπτωση, τέλος, αυτή της διάλυσης της επιτροπής μέσω διατάγματος, το άρθρο 125 του Αστικού Κώδικα, ορίζει με σαφήνεια τα εξής: «1. αν αποφασίσει η ίδια να διαλυθεί. 2. αν έχει παρεκκλίνει από το έργο της. 3. αν η εκτέλεση του έργου της έγινε α-

⁹² Άρθρο 123 του Αστικού Κώδικα.

⁹³ Άρθρο 65 επ. του Αστικού Κώδικα.

νέφικτη ή συνεπάγεται οπωσδήποτε ότι εγκαταλείφθηκε. 4. αν ο σκοπός έγινε παράνομος ή ανήθικος ή αντιβαίνει στη δημόσια τάξη».

Σε περίπτωση τώρα, που κάποια επιτροπή εράνου θελήσει την μετατροπή της, χρειάζεται πρωτίστως να συντρέχουν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις, όπως είναι μεταξύ άλλων το να συσταθεί ίδρυμα κατά μετατροπή της υφισταμένης επιτροπής εράνων ή το να μην έχει χωρέσει λόγος αυτοδίκαιης διάλυσης της επιτροπής.⁹⁴

4. Η αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα

α. Η φύση της αστικής εταιρείας

Έχοντας πλέον ολοκληρώσει την αναφορά μας πάνω στα τρία χαρακτηριστικότερα νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού δικαίου, μπορούμε πια να μιλήσουμε για ένα τέταρτο, ακόμα πιο βασικό, αυτό της αστικής εταιρείας. Η αστική εταιρεία αποτελεί την δικαιοπρακτική ένωση διαφόρων προσώπων, με στόχο την επιδίωξη κάποιου συγκεκριμένου σκοπού, ο οποίος είναι κοινός. Ο σκοπός αυτός βέβαια είναι κυρίως οικονομικός. Ως εταιρεία, καλείται παράλληλα και η ίδια η δικαιοπραξία με την οποία δύο ή και περισσότερα πρόσωπα αναλαμβάνουν την παραπάνω υποχρέωση επιδιώξεως του κοινού σκοπού.⁹⁵ Έπειτα, αξιοσημείωτη εί-

⁹⁴ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 557.

⁹⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 562.

ναι η διπλή διάκριση που γνωρίζει η εταιρεία, σε εμπορική και αστική. Η ρύθμιση της τελευταίας μάλιστα προβλέπεται και από το νόμο 741 του Αστικού Κώδικα. Η νομική προσωπικότητα της δεν υφίσταται, αλλά παρόλα αυτά μετέχει του δικαιώματος παρουσίας σε δικαστική παράσταση. Επίσης, μπορεί αν θέλει να διεκδικήσει την νομική της φύση, με το να τηρήσει τη νομοθεσία περί όρων δημοσιότητας των ομόρρυθμων εταιρειών με εμπορική ιδιότητα.⁹⁶

β. Οι προϋποθέσεις σύστασης και τα χαρακτηριστικά της αστικής εταιρείας

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας, θα πραγματοποιηθεί μian εκτενής αναφορά σε διάφορες αστικές εταιρείες, μεταξύ άλλων και εκείνων που έχουν ή όχι νομική προσωπικότητα, καθώς επίσης και περιπτώσεων ελαττωματικών εταιρειών. Ξεκινώντας λοιπόν, οφείλουμε να αναφερθούμε στο σημείο αναφοράς για μian εταιρεία, τη διευκρίνιση δηλαδή της βασικής της προϋπόθεσης.

Η βασική προϋπόθεση μias εταιρείας κατά το αστικό δίκαιο, είναι η πραγματοποίηση μias απαραίτητης εταιρικής σύμβασης, μεταξύ δύο τουλάχιστον προσώπων, τόσο νομικού, όσο και φυσικού χαρακτήρα.⁹⁷ Στην περίπτωση της αστικής εταιρείας χωρίς νομική προσωπικότητα οι συμμετέχοντες είναι απαραίτητο πρώτα να έχουν την ικανότητα

⁹⁶ Άρθρο 784 του Αστικού Κώδικα.

⁹⁷ Άρθρο 741 του Αστικού Κώδικα.

περί δικαιοπραξίας. Η σύμβασή της οφείλει να προβλέπει την εξίσου συμμετοχή στην ανάληψη υποχρεώσεων και στην επίτευξη των στόχων της. Σε αυτήν, απαραίτητες θεωρούνται και οι εισφορές των εταίρων, αντικείμενο των οποίων μπορεί κάλλιστα να είναι ενοχικά δικαιώματα, δικαιώματα πάνω σε άυλα πράγματα κ.α. Μεριδίδιο επί των εισφορών έχουν όλα τα μέλη κατά τρόπο ίσο, εκτός από την περίπτωση της διευθέτησης του εν λόγω θέματος, ήδη από την αρχή. Το ζήτημα των εισφορών, και πιο συγκεκριμένα το θέμα ανάληψης υποχρέωσης εισφοράς, αν δεν έχει πραγματοποιηθεί από την εταιρεία, τότε μπορεί ως γεγονός να καταστήσει ακόμα και άκυρη την εταιρεία.⁹⁸ Παράλληλα, η επιδίωξη ενός κοινού σκοπού ήδη μέσω της εταιρικής σύμβασης, καθιστά αυτόματα την εταιρεία διαφορετική από τις συμβάσεις εκείνες που χαρακτηρίζονται μεταξύ άλλων και από τη συμμετοχή στα κέρδη. Ο σκοπός της εταιρίας μπορεί να είναι οποιοσδήποτε, εκτός από εμπορικός, γιατί ο ιδεολογικός ή ο οικονομικός σκοπός της δεν την καταστούν τόσο εμπορική, όσο ο εμπορικός.⁹⁹

Περνώντας στη συνέχεια στην αστική εταιρεία, η οποία έχει όμως νομικό χαρακτήρα, βλέπουμε την απαραίτητη ανάγκη της γραπτής κατάρτισής της. Η παραπάνω ανάγκη απορρέει άμεσα από το ίδιο το αστικό δίκαιο.¹⁰⁰ Ακόμη, η επιδίωξη του οικονομικού σκοπού από την αστική εταιρεία,

---

⁹⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 565.

⁹⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 566.

¹⁰⁰ Άρθρο 63 του Αστικού Κώδικα.

είναι προϋπόθεση ουσιαστική προκειμένου να αποκτηθεί για την ίδια η νομική της προσωπικότητα.¹⁰¹

Στη συνέχεια, σειρά έχει η ελαττωματική εταιρεία, η σύσταση της οποίας χρειάζεται δικαιοπραξία. Δύο είναι όμως οι ιδιοτυπίες που αυτή παρουσιάζει. Η πρώτη ιδιοτυπία της ελαττωματικής εταιρείας ανάγεται στην εμπλοκή της με τρίτα πρόσωπα, ενώ η δεύτερη αφορά μόνο στον ένα εκ των πολλών εταίρων, στο πρόσωπο του οποίου το ελάττωμα συγκεντρώνεται, εξαιτίας ανηλικότητας, ανικανότητας δικαιοπραξίας ή ελαττωματικής βούλησης.¹⁰²

Τι συμβαίνει όμως με το θέμα της περιουσίας της αστικής εταιρείας; Σε περίπτωση που αυτή δεν έχει καταστεί επισήμως ένα πρόσωπο νομικό, τότε μπορούμε να κάνουμε λόγο μόνο για την από κοινού περιουσία μεταξύ των εταίρων. Η εν λόγω περιουσία συνιστάται από τις δραστηριότητες εισφορών των εταίρων και δικαιώματα πάνω σε αυτή έχουν όλοι οι εταίροι. Σύμφωνα με το άρθρο 761 εδ. 1 του αστικού δικαίου, ορίζεται σχετικά με την περιουσία το εξής σημαντικό στοιχείο: *«Ωστόσο τελειώνει η εκκαθάριση, κάθε έταίρος έχει υποχρέωση απέναντι στους λοιπούς να μη διαθέσει το μερίδιό του πάνω στα κοινά πράγματα»*. Από την άλλη όμως, σε περίπτωση που η αστική εταιρεία αποτελεί πρόσωπο νομικού χαρακτήρα, τότε σε ό,τι αφορά την περιουσία της, ισχύουν αυτά που εφαρμόζονται και περί των νομικών προσώπων.

¹⁰¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 567.

¹⁰² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 569.

Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στο γεγονός ότι οι μετέχοντες της αστικής εταιρείας, φέρουν σημαντική ευθύνη ως προς σε αυτήν. Υπό την ευθύνη τους είναι μεταξύ άλλων, αρμοδιότητες όπως υποχρεώσεις ελέγχου για την δράση των διαχειριστών της περιουσίας της, τακτοποίηση χρεών από λανθάνουσα δράση της εταιρείας, σε περιπτώσεις που αυτή δεν είναι νομικό πρόσωπο. Αντιθέτως όμως, σε περιπτώσεις που η εταιρεία αποτελεί πρόσωπο νομικό, τότε η περιουσία της διαχωρίζεται από αυτήν των εταίρων και εγγυάται για τα χρέη των εταίρων της σε περιπτώσεις λάθος χειρισμού, βάσει του άρθρου 70 – 71 του αστικού δικαίου.

γ. Διαχείριση

Η αστική εταιρεία, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, διαχειρίζεται με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο. Η διαχείρισή της αυτή αφορά σε οποιαδήποτε δραστηριότητα της σχετίζεται με την προσπάθεια επίτευξης των στόχων της, οι οποίοι μπορεί να είναι τόσο υλικοί, όσο και νομικοί. Πρέπει να τονίσουμε στο σημείο αυτό την σύγχυση που έχει προκύψει από τις πράξεις εκπροσώπησης της εταιρείας, οι οποίες συχνά συγχέονται με τις πράξεις διαχείρισης της. Κάθε πράξη εκπροσώπησης σημαίνει αυτόματα και μια πράξη διαχείρισης της αστικής

εταιρείας. Σε καμία των περιπτώσεων όμως δεν ισχύει το αντίθετο.¹⁰³

Η διαχείριση της αστικής εταιρείας γίνεται από κοινού με όλα τα εταιρικά μέλη, των οποίων η ομόφωνη γνώμη θεωρείται προϋπόθεση βασική. Η εγκυρότητα της λήψης των αποφάσεων χρειάζεται την ομόφωνη άποψη της πλειοψηφίας των εταίρων. Σε περίπτωση πάλι που η σύμβαση της εταιρείας ορίζει περισσότερους εκ του ενός διαχειριστές, επιτρέπεται η μεμονωμένη διαχειριστική ενέργεια του καθενός, όταν υφίσταται εναντίωση στην ομόφωνη λήψη αποφάσεων.¹⁰⁴ Το δικαίωμα εναντίωσης μπορεί να εφαρμοστεί, βάσει του άρθρου 751 του Αστικού Κώδικα, εάν και όταν «πρόκειται για επείγον μέτρο από την παράλειψη του οποίου απειλείται σοβαρή ζημία της εταιρείας».

Μέχρι ποιού σημείου όμως θα επιτρέπεται στον διαχειριστή να διαχειρίζεται και να εξουσιάζει την αστική εταιρεία; *«Ο διαχειριστής της εταιρείας σε περίπτωση αμφιβολίας λογίζεται σε περίπτωση αμφιβολίας πως έχει και την πληρεξουσιότητα να αντιπροσωπεύει τους λοιπούς εταίρους απέναντι στους τρίτους»*¹⁰⁵. Από την άλλη, η εξουσία που του έχει παραχωρηθεί βάσει του άρθρου 757 του Αστικού Κώδικα, μπορεί ανά πάσα στιγμή να ανακληθεί, εφόσον αυτή του παραχωρήθηκε την ίδια στιγμή με την διαχείριση. Η σχέση διαχείρισης και εξου-

¹⁰³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 573.

¹⁰⁴ Άρθρο 750 του Αστικού Κώδικα.

¹⁰⁵ Άρθρο 756 του Αστικού Κώδικα.

σίας είναι πολύ ιδιαίτερη, γι' αυτό τρεις είναι οι λύσεις που προτείνονται κατά βάση, για την αντιμετώπισή της. Η πρώτη σχετίζεται με το να έχει δημοσιοποιηθεί νόμιμη διατύπωση, που να περιορίζει ταυτόχρονα τη διαχειριστική και την εκπροσωπευτική ικανότητα των εταίρων. Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην προσπάθεια να πραγματοποιηθεί η αξιοποίηση τρίτων προσώπων, κυρίως μέσω της λεγόμενης «κατ' ανοχήν πληρεξουσιότητας». Ακόμη, η τρίτη και τελευταία περίπτωση σχετίζεται με την εταιρική σύμβαση που διαμορφώνεται στο δίκαιο των εταιριών και θέλει την εκπροσωπευτική ικανότητα των εταίρων μην επισκιάζει αυτή των τρίτων προσώπων που έχουν σχέσεις συναλλαγής.¹⁰⁶ Κλείνοντας, πρέπει να αναφέρουμε ότι η διαχειριστική και εξουσιαστική ικανότητα εταίρων παύει να υφίσταται, όταν συντρέχουν οποιοδήποτε λόγοι, ακόμα και λόγοι θανάτου ή πτώχευσης. Η παύση της διαχειριστικής ικανότητας υφίσταται επίσης, όταν ο διαχειριστής παραιτηθεί μόνον για σπουδαίο λόγο ή κριθεί ανίκανος να ασκήσει τα καθήκοντα του.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 581.

¹⁰⁷ Άρθρο 753, 754 και 726 του Αστικού Κώδικα.

δ. Η συνέλευση των εταίρων

Συνεχίζοντας την ενασχόλησή μας με την αστική εταιρεία, θα δούμε σε αυτό το κεφάλαιο τι ακριβώς συμβαίνει με την συνέλευση των εταίρων, ποια είναι η λειτουργία της, ο τρόπος λήψης των αποφάσεων της, καθώς επίσης και οι αρμοδιότητές της. Η συνέλευση των εταίρων δεν αποτελεί κάποιο όργανο ξεχωριστό με δική του βούληση, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα. Ουσιαστικά, αποτελεί έναν τρόπο, μέσω του οποίου διαμορφώνεται η απόφαση μιας ολόκληρης οντότητας. Οι διαχειριστές της είναι αρμόδιοι τόσο για τη διοίκηση, όσο και για την εξουσία της. Η συνέλευση των εταίρων όμως, ευθύνεται κατ' αποκλειστικότητα για θέματα που δεν εμπίπτουν στην ευθύνη της διοίκησης. Υπό την εποπτεία της συνέλευσης, ανήκουν οι τροποποιήσεις του καταστατικού, η πρόσληψη και ο αποκλεισμός εταίρων, καθώς επίσης ο μετασχηματισμός, η λύση και η αναβίωση της εταιρείας.¹⁰⁸

Η λήψη των αποφάσεών της τώρα, δεν αποτελεί μιαν ιδιαίτερη - ειδική διαδικασία, η εφαρμογή της οποίας να ορίζεται από κάτι συγκεκριμένο όπως το αστικό δίκαιο. Εφόσον ισχύει η παραπάνω διάταξη, της μη απαραίτητης χρήσης του νόμου για την εφαρμογή κάποιων διατυπώσεων, τότε οι αποφάσεις λαμβάνονται από τους ι-

---

¹⁰⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 584.

δious τους εταίρους, ακόμα και χωρίς να χρειαστεί καν κάποια κοινή συνεδρίαση ή άλλη διαδικασία.¹⁰⁹

Κάτι που είναι εξίσου πολύ σημαντικό στην συνέλευση των εταίρων μιας αστικής εταιρείας, είναι και οι περιπτώσεις λήψης αποφάσεων με ελαττωματικό χαρακτήρα. Οι πιο συνήθεις ελαττωματικές αποφάσεις που προκύπτουν, είναι εκείνες που είτε προσκρούουν στο νόμο, είτε στη δημόσια ηθική.¹¹⁰ Επίσης άκυρες, είναι και οι αυθαίρετες αποφάσεις των συνεδριάζοντων, καθώς επίσης και εκείνες που αντιβαίνουν στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των εταίρων.

ε. Η μεταβολή στο πρόσωπο των εταίρων

Όπως συνέβη και στην περίπτωση της συνέλευσης των εταίρων, έτσι και στην περίπτωση της μεταβολής κάποιου εκ των προσώπων της αστικής εταιρείας, δεν προβλέπεται κάτι συγκεκριμένο από τη νομοθεσία. Οι προϋποθέσεις εισόδου, εξόδου ή μεταβολής κάποιου εκ των προσώπων δεν είναι ζητήματα που ορίζει ο Αστικός Κώδικας, αλλά που μάλλον μας παραπέμπουν στις ίδιες τις αρχές του ρωμαϊκού δικαίου, που θέλουν την αστική εταιρεία να έχει χαρακτήρα «προσωποπαγή» και ο οποίος δεν επιτρέπει κάποια μελλοντική μεταβολή στα εταιρικά πρόσωπα.

¹⁰⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 585.

¹¹⁰ Άρθρο 174 και 178 έως 179.

Αξιοσημείωτα είναι από την άλλη σε αυτό το σημείο ορισμένα άρθρα του αστικού δικαίου, τα οποία κάνουν λόγο ανοιχτά τόσο για τον αποκλεισμό κάποιου εταίρου, όσο και για την περίπτωση συνέχειας της αστικής εταιρείας μετά το θάνατο κάποιου εταίρου, την πτώχευσή του ή την υποβολή του σε δικαστική συμπαράσταση.¹¹¹ Όπως και να έχουν τα πράγματα όμως, ο προσωποπαγής χαρακτήρας της εταιρείας φαίνεται να μην συνταιριάζει τις απόψεις της εποχής μας σε ό, τι αφορά τα οικονομικά.

Η είσοδος κάποιου εταίρου, μπορεί να πραγματοποιηθεί βάσει του καταστατικού της, μέσω της ήδη ισχύουσας σύμβασης πρόσληψης κάποιου εταίρου. Στην εταιρεία που δεν έχει νομικό χαρακτήρα, το νεοεισερχόμενο μέλος φέρει μεγάλη ευθύνη, τέτοια που να σχετίζεται με την ανάληψη χρεών, ακόμα και εκείνων που σημειώθηκαν χρονικά πριν την είσοδό του. Για να καταστεί όμως κάτι τέτοιο εφικτό, θα πρέπει να δηλωθεί ρητά και εξαρχής από το μέλος και να συμφωνούν σε αυτό και τα υπόλοιπα μέλη της εταιρείας.¹¹² Η «επιβάρυνσή» του άλλωστε δεν θα ήταν λογική, χωρίς και την συγκατάθεση του ιδίου του μέλους, το οποίο φέρει αποκλειστική ευθύνη των ενεργειών που θα λαμβάνουν χώρα στην εταιρεία, όσο αυτό θα παρευρίσκεται εκεί.

Μπορεί όμως ένα εταιρικό μέλος να παραμείνει εφόρου ζωής στην εταιρεία ή μήπως προβλέπονται κανόνες

¹¹¹ Άρθρο 771, 773 και 775 του Αστικού Κώδικα.

¹¹² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 589.

και διατάξεις σχετικά με τη διάρκεια παραμονής του σε αυτήν; Στα ερωτήματα αυτά, έρχεται το αστικό δίκαιο και μας απαντά, λέγοντάς μας ότι ο εκάστοτε έταιρος δεν αποχωρεί από την εταιρεία κατά βούληση, αλλά ούτε και ότι αυτή είναι ελεύθερη. Αντιθέτως, μόνο μέσω καταγγελίας το ενδιαφερόμενο μέλος δύναται να διεκδικήσει την έξοδό του από αυτήν.¹¹³ Συγκεκριμένα, η νομοθεσία προβλέπει την έξοδο του εταίρου με ταυτόχρονη όμως συνέχιση της εταιρείας μεταξύ των υπολοίπων, στις περιπτώσεις θανάτου, πτώχευσης ή ακόμα και σε περιπτώσεις υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση εταίρου.¹¹⁴ Επιπρόσθετα, κάποιο εταιρικό μέλος μπορεί να αποχωρήσει από την εκάστοτε εταιρεία με την ομόφωνη απόφαση όλων των εταίρων, κατόπιν αιτήματος του ίδιου του ενδιαφερομένου. Ακόμη, σε ό, τι αφορά τα χρέη και τις υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν στην εταιρεία και που σχετίζονται με το προς έξοδο πρόσωπό του, τότε αυτό θα εξακολουθήσει να έχει μεγάλο μερίδιο ευθύνης για αυτά.¹¹⁵ Όταν λοιπόν το εν λόγω εταιρικό μέλος επιθυμήσει να αποφασίσει την έξοδό του από την εταιρεία, τότε αυτό δεν σημαίνει και την ίδια την εκκαθάρισή της, αφού αυτή επέρχεται με τρόπο διαφορετικό, όπως θα γίνει σχετικός λόγος στη συνέχεια.

Παράλληλα, το περιουσιακό αγαθό της εταιρικής συμμετοχής των μελών, είναι δυνατόν να μεταβιβαστεί

¹¹³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 590.

¹¹⁴ Άρθρο 773 και 775 του Αστικού Κώδικα.

¹¹⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 591.

σε κάποιο άλλο πρόσωπο. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως, είναι η πραγματοποίηση διάκρισης μεταξύ εταιρικής ιδιότητας και μερίδας, το οποίο είναι εφικτό με μια απλή πράξη για την πρώτη περίπτωση, ενώ για την δεύτερη μέσω μεταβίβασης του μεριδίου, βάσει του καταστατικού της εταιρείας. Το πρόσωπο στο οποίο μεταφέρεται το εταιρικό μερίδιο, είναι υπεύθυνο και για την διαχείριση τυχόν χρεών που βρίσκονταν υπό την διεύθυνση του προσώπου από το οποίο και έγινε η μεταβίβαση. Η εκπλήρωση των παραπάνω υποχρεώσεων όμως, αφορούν κυρίως τις εταιρείες χωρίς νομική προσωπικότητα, στις οποίες οι έταιροι φέρουν και την αποκλειστική ευθύνη για αυτές. Επίσης, η λεγόμενη «σύμπραξη του εταιρικού δανειστή» είναι η πλέον απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας μεταβίβασης των δικαιωμάτων του μεταβιβάζοντος εταίρου, προς τον αποκτώντα.¹¹⁶

στ. Η λύση και η εκκαθάριση της αστικής εταιρείας

Η αστική εταιρεία, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, δύναται να υιοθετήσει πρακτικές εκκαθάρισής της, εφόσον συντρέξουν ορισμένοι συγκεκριμένοι και σαφώς διατυπωμένοι λόγοι. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να καταστούν γνωστοί, μέσω διαφόρων τρόπων, όπως είναι χαρακτη-

¹¹⁶ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 593.

ριστικά, μεταξύ άλλων, η καταγγελία ή η ομόφωνη απόφαση των εταίρων. Όπως η σύσταση κάθε σωματείου ή επιτροπής εράνων, έτσι και η σύσταση της αστικής εταιρείας έχει μίαν συγκεκριμένη χρονική διάρκεια «ζωής», η οποία ορίζεται εξαρχής και σαφώς από το καταστατικό της. Σε περίπτωση που αυτή παρέλθει, τότε είτε λύνεται αυτόματα, είτε συνεχίζει κανονικά τη λειτουργία της, αφού προηγουμένως έχει προσδιορίσει επ' αόριστον το χρονικό διάστημα μέχρι το οποίο και θα λειτουργεί. Παράλληλα, λόγος λύσης της εταιρείας, θα μπορούσε να ήταν και η ίδια η ολοκλήρωση του σκοπού της ή ακόμα και λόγοι νομικής φύσεως.¹¹⁷

Η αστική εταιρεία, ως πρόσωπο ιδιωτικού νομικού δικαίου που αποτελεί, και εξαιτίας του προσωποπαγούς χαρακτήρα της, εξαρτάται άμεσα από τους εταίρους της. Επομένως, ο θάνατος κάποιου εξ αυτών επηρεάζει σημαντικά την υπόστασή της, αφού με το συμβάν αυτό μπορεί αυτόματα να λυθεί. Τότε, χρειάζεται να γίνει ξανά προσφυγή προς το καταστατικό της εταιρείας, το οποίο και θα συμβουλέψει τους εναπομείναντες εταίρους για τον τρόπο λειτουργίας της εταιρείας στο εξής. Εναλλακτικοί τρόποι λύσεως μιας αστικής εταιρείας, είναι μεταξύ άλλων με την επίσημη ανακοίνωση πτώχευσης ενός εκ των μελών της και με την υποβολή κάποιου εταίρου σε δικαστική συμπαράσταση.¹¹⁸

Παρόλα αυτά, με τη λύση της η εταιρεία περνάει σε ένα άλλο στάδιο, σε μια διαδικασία εκκαθάρισης της. Σύμ-

¹¹⁷ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 595.

¹¹⁸ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 596.

φωνα με το αστικό δίκαιο, με τη λύση της οι διαχειριστές δεν έχουν κανένα δικαίωμα εξουσίας πάνω στην εταιρεία. Αν δεν έχουν οριστεί εκκαθαριστές με την εταιρική σύμβαση, η εκκαθάριση πραγματοποιείται από κοινού από όλους τους εταίρους, οι οποίοι θα επιλέξουν με τη σειρά τους έναν ή και περισσότερους, ακόμη και μη εταίρους, για την επίτευξη της εκκαθάρισης της εταιρείας: *«Η εταιρεία λογίζεται ότι εξακολουθεί και μετά τη λύση της, εφόσον το απαιτούν οι ανάγκες και ο σκοπός της εκκαθάρισης. Από τη λύση παύει η εξουσία των διαχειριστών εταίρων»¹¹⁹*, *«Αφού λυθεί η εταιρία η εκκαθάριση, αν δεν συμφωνήθηκε κάτι άλλο, ενεργείται από όλους τους εταίρους μαζί, ή από εκκαθαριστή που έχει διοριστεί με ομόφωνη απόφαση όλων. Σε περίπτωση διαφωνίας ο εκκαθαριστής διορίζεται ή αντικαθίσταται από το δικαστήριο με αίτηση ενός από τους εταίρους και η αντικατάσταση γίνεται μόνο για σπουδαίους λόγους»¹²⁰.*

Κλείνοντας, ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο και σχετίζεται άμεσα με την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης μιας εταιρείας, είναι η συμφωνία των εταίρων για την αναβίωση της εταιρείας πριν την ολοκλήρωση της εταιρικής περιουσίας. Ωστόσο, εάν διαπιστωθεί εκκρεμότητα σε ότι αφορά το παραπάνω σημείο, τότε ενεργοποιείται ξανά η

¹¹⁹ Άρθρο 777 του Αστικού Κώδικα.

¹²⁰ Άρθρο 778 του Αστικού Κώδικα

διαδικασία εκκαθάρισης, μέχρι την τακτοποίηση του παραπάνω θέματος.¹²¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΛΟΙΠΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Όπως έχουμε δει αναλυτικότερα στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας, η ικανότητα να είναι κάποιος φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, αποτελεί μian ιδιότητα με νομική υπόσταση, η οποία απονέμεται από την έννομη τάξη τόσο στα νομικά πρόσωπα, όσο και στον άνθρωπο. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις υποκειμένων δικαίου που είναι απαραίτητο να δεχθούμε ότι έχουν χαρακτήρα νομικό. Η τελευταία αναφορά είναι και εκείνη που θα μας απασχολήσει περισσότερο στο συγκεκριμένο κεφάλαιο. Για παράδειγμα, θα δούμε στη συνέχεια το πώς ορισμένα «πρόσωπα» όπως πολιτικά κόμματα, θρησκευτικές ομάδες, κεφάλαια ακίνητων περιουσιών και διάφορες επιχειρήσεις αποτελούν λοιπές μορφές νομικών προσώπων.

1. Τα πολιτικά κόμματα έως το 2002

Η πρώτη από όλες τις λοιπές μορφές προσώπων ιδιωτικού δικαίου, είναι εκείνη των πολιτικών κομμάτων μέχρι και τη χρονιά του 2002. Μέχρι και την εν λόγω χρονική στιγμή τα κόμματα της πολιτικής δεν είχαν νομοθετηθεί ε-

---

¹²¹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 601.

πίσημα ως πρόσωπα νομικού χαρακτήρα. Απετέλεσαν όμως φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για πρώτη φορά, όταν η νομοθεσία τους επέβαλε σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Πιο συγκεκριμένα, τα πολιτικά κόμματα μέχρι και το 2002 ενισχύονταν οικονομικά από το ίδιο το κράτος. Η δυνατότητα αυτή επέτρεπε σε αυτά να εκμεταλλευτούν θετικά τα χρήματα που εισέρρεαν προς αυτά, καθιστώντας τα αυτόματα ικανά να δράσουν αυτόνομα και με νομική υπόσταση.¹²² Έτσι, καταλήγουμε εν τέλει στην παραδοχή ότι τόσο πριν όσο και μετά την ψήφιση του νόμου 3023/02, τα πολιτικά κόμματα δύνανται να εισπράττουν και να διαχειρίζονται τις επιχορηγήσεις του κράτους, να μισθώνουν και να αγοράζουν γραφεία, να προσλαμβάνουν προσωπικό κτλ.¹²³

2. Το αμοιβαίο κεφάλαιο της ακίνητης περιουσίας

Εξετάζοντας τις περιπτώσεις των λοιπών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, περνάμε σιγά σιγά στην περίπτωση του αμοιβαίου κεφαλαίου της ακίνητης περιουσίας. Το παράδειγμα αυτό θεωρείται ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά της εν λόγω μορφής, εξαιτίας της ανάγκης να γίνει φανερό ότι ικανότητα δικαίου έχουν και ορισμένες άλλες οντότητες, προς εξυπηρέτηση κάποιου συγκεκριμένου νομοθετικού σκοπού. Στη δεκαετία του '70 ανάγει η πρώτη ρύθμιση σχετικά με τα ελληνικά αμοιβαία κεφάλαια. Λίγο

¹²² Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 636.

¹²³ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 368.

πριν εκπνεύσει η δεύτερη χιλιετία όμως, κατοχυρώνεται δια νόμου πια η δυνατότητα συλλογικής επένδυσης με αμοιβαία κεφάλαια ακίνητης περιουσίας.¹²⁴

Μπορεί από τη μια το κεφάλαιο αυτό να στερείται νομικής προσωπικότητας, αλλά κατορθώθηκε να αντιμετωπιστεί ως υποκείμενο ορισμένων δικαιωμάτων μέσω του νόμου 2778/99:

«1. Το ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου επενδύεται υποχρεωτικά: α) Σε ποσοστό τουλάχιστον εβδομήντα τοις εκατό (70%), σε ακίνητη περιουσία, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου. β) Σε κινητές αξίες ή άλλα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 32 παρ. 1 περιπτώσεις α' έως ε' και παρ. 4 του ν. 1969/1991. Η επένδυση σε κινητές αξίες δεν είναι δυνατόν να υπερβεί το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου. γ) Σε ποσοστό τουλάχιστον δέκα τοις εκατό (10%) σε μετρητά, τραπεζικές καταθέσεις και πιστωτικούς τίτλους ισοδύναμης ρευστότητας, για το υπόλοιπο ποσοστό. Το αμοιβαίο κεφάλαιο ακίνητης περιουσίας δεν επιτρέπεται να επενδύει σε πολύτιμα μέταλλα ή σε παραστατικούς τους τίτλους.

2. Ως ακίνητη περιουσία, στην οποία μπορεί να επενδύεται το ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας, νοούνται τα ακίνητα που ευρίσκονται στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή σε τρίτο κράτος, σύμφωνα με την επόμενη περίπ-

¹²⁴ Κατοχύρωση μέσω του νόμου 2778/99.

τωση γ', αποκτώνται κατά πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επί των οποίων συνιστάται επικαρπία στο όνομα του αμοιβαίου κεφαλαίου και: α) Μπορούν άμεσα είτε να χρησιμοποιηθούν ως επαγγελματική στέγη ή για άλλο εμπορικό ή βιομηχανικό σκοπό είτε να αποτελέσουν αντικείμενο οργανωμένης δόμησης, μόνα τους ή από κοινού με άλλα ακίνητα, ή β) Είναι υπό αποπεράτωση ή επισκευή (εργασίες συντήρησης ή αναπαλαίωσης ή μεταβολής χρήσης) και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς που αναγράφονται ανωτέρω στο στοιχείο α), στο άμεσο μέλλον, σύμφωνα με αναλυτικό πρόγραμμα που καταρτίζεται με ευθύνη της Α.Ε.Δ.Α.Κ., ειδικά προς αυτό το σκοπό και που κοινοποιείται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και, επιπλέον, η αποπεράτωση ή επισκευή τους. είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί εντός εύλογου, ανάλογα με τις περιστάσεις χρόνου και τα έξοδα αποπεράτωσης ή επισκευής δεν υπερβαίνουν, στο σύνολο τους, ποσοστό είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) επί της συνολικής αξίας του ακινήτου, όπως θα υφίσταται μετά την αποπεράτωση ή επισκευή με βάση τους κανόνες αποτίμησης των παραγράφων 7 έως 9 του παρόντος άρθρου. Το πρόγραμμα του προηγούμενου εδαφίου αναφέρει το χρονικό διάστημα, εντός του οποίου προβλέπεται να ολοκληρωθεί η αποπεράτωση ή επισκευή του ακινήτου και αναλυτική, πρόβλεψη των εξόδων αποπεράτωσης ή επισκευής. γ) Ακίνητα που βρίσκονται σε άλλα, εκτός από αυτά που αναφέρονται, στην περίπτωση α' κράτη και είναι, δυνατόν να χρησιμοποιηθούν άμεσα για κάποιον από τους σκοπούς

που αναγράφονται στην περίπτωση α' εφόσον, στο σύνολο τους, δεν υπερβαίνουν σε αξία το δέκα τοις εκατό (10%) του συνόλου των επενδύσεων του αμοιβαίου κεφαλαίου σε ακίνητα. Με την επιφύλαξη του αμέσως επόμενου εδαφίου, η αξία του συνόλου των ακινήτων, τα οποία δεν έχουν αποκτηθεί κατά πλήρη κυριότητα στο όνομα του αμοιβαίου κεφαλαίου, δεν πρέπει να υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνόλου των επενδύσεων του αμοιβαίου κεφαλαίου σε ακίνητη περιουσία. Επιτρέπεται η απόκτηση στο όνομα του αμοιβαίου κεφαλαίου δικαιωμάτων από χρηματοδοτική μίσθωση επί ακινήτων, κατά την έννοια των περιπτώσεων α' και β' της παρούσας παραγράφου, εφόσον το σύνολο αυτών των δικαιωμάτων δεν υπερβαίνει σε αξία, το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου και καθένα από αυτά τα δικαιώματα δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του ενεργητικού αυτού.

3. Η αξία κάθε ακινήτου κατά την έννοια των περιπτώσεων α' και β' της προηγούμενης παραγράφου, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει, κατά το χρόνο της απόκτησης, το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) της αξίας του συνόλου του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου. Ακίνητα, που συνδέονται άμεσα μεταξύ τους, κατά τρόπο ώστε αυτά τα ακίνητα να μην είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν χωριστά, θεωρούνται, για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, ως ενιαία ακίνητα. Το όριο του πρώτου εδαφίου αυξάνεται σε είκοσι πέντε τοις εκατό (25%), εάν πρόκειται για ακίνη-

το, το οποίο μπορεί να διαχωριστεί σε περισσότερα ακίνητα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοτελώς για κάποιον από τους σκοπούς που αναφέρονται στην περίπτωση α' της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.

4. Οι επενδύσεις σε κινητές αξίες από αμοιβαίο κεφάλαιο ακίνητης περιουσίας υπόκεινται από τους ακόλουθους περιορισμούς: α) Η επένδυση σε κινητές αξίες του ίδιου εκδότη δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει ποσοστό τρία τοις εκατό (3%) επί του ανώτατου επιτρεπόμενου ποσοστού επενδύσεων του αμοιβαίου κεφαλαίου, σε κινητές αξίες. Το ποσοστό του προηγούμενου εδαφίου αυξάνεται σε πέντε τοις εκατό (5%), εάν πρόκειται για κινητές αξίες οι οποίες έχουν εκδοθεί από κράτος, από οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, από δημόσιο διεθνή οργανισμό, στον οποίο μετέχει κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, καθώς και όταν για αυτές τις κινητές αξίες έχει εγγυηθεί κάποιος από τους ανωτέρω οργανισμούς. β) Οι επενδύσεις αυτές γίνονται υποχρεωτικά σε κινητές αξίες τουλάχιστον έξι εκδοτών. γ) Ως προς την επένδυση για το σύνολο των αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται μία Α.Ε.Δ.Α.Κ., χωρίς να εξετάζεται εάν αυτά εμπίπτουν ή όχι στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ισχύουν τα οριζόμενα στο άρθρο 34 του ν. 1969/1991. δ) Οι επενδύσεις του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας σε κινητές αξίες, που εκδίδονται από εταιρίες με αντικείμενο δραστηριότητας την κατασκευή ή εκμετάλλευση ακινήτων, δεν επιτρέπεται να υ-

περβαίνουν, στο σύνολο τους, το είκοσι τοις εκατό (20%) των επενδύσεων του αμοιβαίου κεφαλαίου σε κινητές αξίες της παρ. 1 περίπτωση β' του άρθρου αυτού. ε) Η επένδυση σε μερίδια άλλων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων επιτρέπεται μόνο εφόσον οι συγκεκριμένοι οργανισμοί εμπίπτουν είτε στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/611 του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, όπως ισχύει είτε στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου ή αντίστοιχης νομοθετικής ή κανονιστικής ρύθμισης άλλου κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Σε κάθε περίπτωση, η επένδυση σε καθένα από τους ανωτέρω οργανισμούς δεν πρέπει να υπερβαίνει το τρία τοις εκατό (3%) του ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου επένδυσης σε κινητές αξίες και το σύνολο των επενδύσεων σε τέτοιους οργανισμούς δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του ανωτέρω ορίου, στ) Οι προϋποθέσεις για τη διενέργεια επενδύσεων," κατ' εφαρμογή του άρθρου 32 παρ. 4 του ν. 1969/1991, καθορίζονται με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Οι διατάξεις των άρθρων 35 και 36 του ν. 1969/1991 εφαρμόζονται και στα αμοιβαία κεφάλαια του παρόντος νόμου, ως προς τις επενδύσεις τους σε κινητές αξίες. Σε περίπτωση μη τήρησης του ορίου επένδυσης σε ακίνητη περιουσία, για λίγους ανεξάρτητους από τη βούληση της Α.Ε.Δ.Α.Κ., αυτή οφείλει να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες, ώστε, κατά την αποτίμηση της ακίνητης περιουσίας του αμοιβαίου κεφαλαίου στο τρίτο τρίμηνο από τη διαπίστωση της μη τήρησης να μην υφίσταται αυτή.

5. Απαγορεύεται η απόκτηση από αμοιβαίο κεφάλαιο δικαιώματος σε ακίνητο, το οποίο έχει ενταχθεί στα αποθεματικά ασφαλιστικών εταιριών.

6. Τα ακίνητα στα οποία επενδύει η εταιρία επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία ασφαρίζονται υποχρεωτικά. Με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο των ασφαλιστικών συμβολαίων.

7. Με την επιφύλαξη των όσων ορίζονται στις παραγράφους 8 και 9 του παρόντος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ορίζονται ο τρόπος και τα μέσα αποτίμησης της αξίας των στοιχείων της ακίνητης περιουσίας του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας και ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα. Η αποτίμηση των κινητών αξιών, που περιλαμβάνονται στο ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου, γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 32 παρ. 2 και 43 παρ. 1 του ν. 1969/1991, όπως ισχύει.

8. Η αποτίμηση της αξίας του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας διενεργείται από την Α.Ε.Δ.Α.Κ., ως προς μεν τα στοιχεία της ακίνητης περιουσίας στο τέλος κάθε ημερολογιακού τριμήνου, ως προς δε τα λοιπά στοιχεία καθημερινά. Η Α.Ε.Δ.Α.Κ., για την αποτίμηση των στοιχείων της ακίνητης περιουσίας, δεσμεύεται από ειδική τακτική έκθεση, που συντάσσεται κάθε φορά για το σκοπό αυτόν, από εκτιμητή του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών του άρθρου 15 του ν. 820/1978, όπως εκάστοτε ισχύει. Ο εκτιμητής του προηγούμενου εδαφίου ορίζεται

από την Α.Ε.ΔΑΚ.. Με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να ορίζονται περιπτώσεις κατά τις οποίες συντάσσονται και έκτακτες εκθέσεις εκτίμησης των στοιχείων της ακίνητης περιουσίας. Με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται η προθεσμία μέσα στην οποία μπορεί να περατωθεί η εκτίμηση αυτή και ρυθμίζεται κάθε άλλο ειδικότερο θέμα. Μέχρι να ολοκληρωθεί η έκτακτη εκτίμηση των στοιχείων της ακίνητης περιουσίας αναστέλλεται η εξαγορά των μεριδίων.

9. Η ένταξη ακινήτου ή δικαιώματος επί ακινήτου στο ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου προϋποθέτει προηγούμενη εκτίμηση της αξίας του από τον εκτιμητή του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών της προηγούμενης παραγράφου, η οποία θα διενεργείται ειδικά για αυτό το σκοπό και θα λαμβάνει υπόψη κάθε γεγονός το οποίο, μέχρι την ημερομηνία ένταξης του ακινήτου στο ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου, μπορεί να επηρεάσει την αξία του συγκεκριμένου ακινήτου. Η εκτίμηση είναι δεσμευτική. Επιτρέπεται το τίμημα που θα καταβληθεί από το αμοιβαίο κεφάλαιο, για την απόκτηση του ακινήτου ή του δικαιώματος επί ακινήτου, να είναι χαμηλότερο από την αξία του ακινήτου ή του δικαιώματος, όπως αυτή θα έχει προσδιοριστεί από τον εκτιμητή. Οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων εφαρμόζονται και για τη μεταβίβαση στοιχείων της ακίνητης περιουσίας του αμοιβαίου κεφαλαίου. Δεν επιτρέπεται όμως το τίμημα που θα λάβει το αμοιβαίο κεφάλαιο, για τη μεταβί-

βαση να είναι μικρότερο από την αξία του ακινήτου, που αναφέρεται στην εκτίμηση του εκτιμητή. Σε κάθε περίπτωση δεν επιτρέπεται η μεταβίβαση ακινήτου, το οποίο έχει ενταχθεί στο ενεργητικό του αμοιβαίου κεφαλαίου, πριν από την πάροδο τριετίας από την απόκτησή του.

10. Οι εγγραφές και καταχωρήσεις στα επίσημα αρχεία, ιδίως στο Κτηματολόγιο και στα Υποθηκοφυλακεία, σχετικά με την απόκτηση ή μεταβίβαση ακινήτων ή άλλων εμπραγμάτων δικαιωμάτων από αμοιβαίο κεφάλαιο ακίνητης περιουσίας γίνονται με ευθύνη της Α.Ε.Δ.Α.Κ. το όνομα του αμοιβαίου κεφαλαίου, όπως αυτό προσδιορίζεται στην άδεια λειτουργίας του που χορηγήθηκε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

11. Η μη τήρηση των όρων του παρόντος άρθρου σχετικά με την απόκτηση ακινήτου από αμοιβαίο κεφάλαιο ακίνητης περιουσίας ή τη μεταβίβαση ακινήτου από το αμοιβαίο κεφάλαιο δεν συνεπάγεται την ακυρότητα της απόκτησης ή μεταβίβασης του ακινήτου.

12. Ο προσδιορισμός της καθαρής αξίας του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 7 έως και 8 του παρόντος άρθρου. Για τον προσδιορισμό της καθαρής αξίας του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας αφαιρούνται από το ενεργητικό του οι αμοιβές και προμήθειες της Α.Ε.Δ.Α.Κ. και του θεματοφύλακα, οι αμοιβές άλλων προσώπων για πράξεις που ανάγονται στη λειτουργία του αμοιβαίου κεφαλαίου, οι δαπάνες του αμοιβαίου κεφα-

λαίου που σύμφωνα με τα οριζόμενα στον κανονισμό βαρύνουν αυτό και τα διανεμόμενα στους μεριδιούχους κέρδη.

13. Για τον προσδιορισμό της αξίας κάθε μεριδίου του αμοιβαίου κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας διαιρείται το σύνολο της καθαρής αξίας του ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου με τον αριθμό των μεριδίων. Η τιμή διάθεσης και η τιμή εξαγοράς του μεριδίου επιτρέπεται να υπερβαίνει την αξία του ή να υπολείπεται, αντίστοιχα, της αξίας αυτού κατά την προμήθεια της Α.Ε.Δ.Α.Κ.».

Πιο συγκεκριμένα τώρα, έχοντας διεξέλθει τα άρθρα του προηγούμενου βασικού νόμου, είμαστε σε θέση να υπογραμμίσουμε μερικά πάρα πολύ σημαντικά σημεία, χάρη στα οποία το αμοιβαίο κεφάλαιο ακίνητης περιουσίας κατέστη ένα εκ των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Στο άρθρο 6 και στην παράγραφο 10 του νόμου 2778/99, βλέπουμε ότι όλες οι καταχωρήσεις για την απόκτηση και την μεταβίβαση ακινήτων ή άλλων πραγμάτων, πραγματοποιούνται στο όνομα του κεφαλαίου. Στην δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου, ως ακίνητη περιουσία ορίζεται ό, τι αποκτάται κατά πλήρη ή υψηλή κυριότητα ή επί των οποίων συνιστάται επικαρπία στο όνομα του αμοιβαίου κεφαλαίου κα. Όλα οι παραπάνω αναφορές όμως, ουσιαστικά λειτουργούν προς υπογράμμιση του γεγονότος ότι αναιρείται με τον τρόπο αυτό η βασική παραδοχή της έλλειψης δικαιοκτητικής ικανότητας.

Ακόμη, κάτι που αξίζει να αναφερθεί για τα αμοιβαία κεφάλαια ακίνητης περιουσίας, είναι η ικανότητα τους να μετέχουν του δικαίου χωρίς να είναι άμεσα νομικά πρόσωπα, τονίζοντας κατ' επέκταση την ανάγκη διάκρισης εκείνου που φέρεται ως υποκείμενο δικαίου και εκείνου που έχει νομική προσωπικότητα.¹²⁵

3. Θρησκευτικές κοινότητες και Ιεροί χώροι

Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και πιο συγκεκριμένα το έτος 1968, έκανε την εμφάνιση του στο χώρο της ελληνικής νομολογίας ο νόμος 1363. Σύμφωνα με αυτόν, κάθε θρησκευτική κοινότητα στον ελληνικό χώρο έχει δικαίωμα προσωπικών περιουσιακών στοιχείων, ανεξαρτήτως του δόγματος που ασπάζονται.¹²⁶ Η υψηλή κυριότητα της διαχείρισης της εν λόγω περιουσίας ανήκει αποκλειστικά και εξ ολοκλήρου ο εκάστοτε χώρος λατρείας και καμία περίπτωση οι πιστοί που ανήκουν ή παρακολουθούν τη θρησκευτική λειτουργία.

Κατανοούμε εύκολα λοιπόν, πως εξαιτίας της παραπάνω νομοθετικής διατύπωσης, οι ιεροί χώροι των θρησκευτικών ομάδων που βρίσκονται σε ελληνικό χώρο καθίστανται αυτόματα μια από τις πολλές λοιπές μορφές νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, με νομικά δικαιώματα χωρίς

¹²⁵ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 640.

¹²⁶ Άρθρο 3, παράγραφος 1 και 3.

όμως από την άλλη να είναι ένα καθαυτό νομικό πρόσωπο.¹²⁷

Ωστόσο, το γεγονός ότι κάθε ιερός χώρος των θρησκευτικών ομάδων έφτασε να εντάσσεται σε μίαν άλλη κατηγορία νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου χάρη στο νόμο του '68, αυτό δεν σημαίνει αυτόματα και την εφαρμογή του σε κάθε περίπτωση που θα προκύψει. Χαρακτηριστικότερη είναι η περίπτωση εκείνη που απασχόλησε κατά κόρον στις δικαστικές αίθουσες, εκείνη της Καθολικής Εκκλησίας της Παναγίας των Χανίων Κρήτης. Στην περίπτωση αυτή, η νομολογία 360/1994¹²⁸ δεν εφαρμόστηκε όπως συνήθως και αρνήθηκε την παραχώρηση προστασίας δικαιωμάτων σε αυτήν. Η στάση αυτή βεβαίως, θεωρήθηκε απόλυτα αδικαιολόγητη, για αυτό και έφτασε μέχρι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπου και η εν λόγω εκκλησία αντιμετωπίστηκε εξ αρχής ως νομικό πρόσωπο.

4. Επιχείρηση

Κλείνοντας την αναφορά μας πάνω στις λοιπές μορφές νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, θα γίνει λόγος για την περίπτωση των επιχειρήσεων. Σχετίζονται κατά αποκλειστικότητα μόνο με το εμπορικό δίκαιο ή μήπως η σημασία της επεκτείνεται πιο πέρα; Όπως και να έχουν τα πράγματα, εκείνο για το οποίο είμαστε σε θέση να μιλήσουμε με

¹²⁷ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 641.

¹²⁸ ΑΠ 360/1994 Δ26, 282 επ.

βεβαιότητα, είναι για το περιεχόμενο της επιχείρησης, το οποίο μάλιστα εν τέλει, δεν είναι καθόλου προσδιορισμένο. Η χρήση του στα νομοθετικά κείμενα βρίσκεται άκρως προβληματική, καθώς εκλαμβάνεται με μεγάλη σύγχυση την ίδια στιγμή τόσο ως αντικείμενο δικαίου, όσο και ως υποκείμενό του.¹²⁹

Αν εκλάβουμε αφενός την επιχείρηση βάσει της πρώτης περίπτωσης, δηλαδή ως αντικείμενο δικαίου, τότε ο σκοπός της ορίζεται ξεκάθαρα ως οικονομικός. Αυτό είναι κάτι που υποστηρίζεται από πληθώρα στοιχείων, όπως είναι για παράδειγμα η φήμη, η οργάνωση και η τεχνογνωσία της. Η αυτοτέλειά της είναι κάτι που κερδίζεται ολοένα και περισσότερο μέσω της νομολογίας. Αυτό ακριβώς είναι και το στοιχείο εκείνο που την κατατάσσει στα «λοιπά» πρόσωπα νομικής φύσεως του ιδιωτικού δικαίου.¹³⁰ Αφετέρου πάλι, αν την εκλάβουμε ως υποκείμενο δικαίου, τότε θα βρεθούμε εκ διαμέτρου αντίθετοι με τη γενικότερη άποψη, η οποία δεν την αναγνωρίζει με τον τρόπο αυτό, καθώς δεν φαίνεται να υπάρχει έτσι η διάθεση να αποκτήσει πρόσωπο νομικό. Κλείνοντας την αναφορά μας αυτή πάνω στο αν οι επιχειρήσεις εντάσσονται εν τέλει στην μία περίπτωση ή στην άλλη, είναι καλύτερο να σημειωθεί το εξής· Η έννοια της επιχείρησης δεν θα πρέπει για κανέναν λόγο να εξετάζεται μονοσήμαντα. Πάντα θα προσεγγίζεται ταυτόχρονα και από τις δύο πλευρές, και από αυτήν του υποκειμένου

---

¹²⁹ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 643.

¹³⁰ Ο.π. Ρούσσος 2010, σ. 644.

δικαίου, χωρίς να ανάγεται σε νομικό πρόσωπο, και από εκείνη του αντικειμένου δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία είχε ως βασικό της στόχο, να απαντήσει σε ορισμένα καίρια ερωτήματα, που σχετίζονταν τα «*Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου*». Έχοντας πλέον διεξέλθει τις σχετικές πληροφορίες, είμαστε σε θέση να υποστηρίξουμε με βεβαιότητα τον καταλυτικό ρόλο που διαδραμάτισαν και εξακολουθούν μέχρι και σήμερα να διαδραματίζουν στην καθημερινότητα των ανθρώπων, καθώς επίσης και στις μεταξύ τους διαπροσωπικές σχέσεις.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης αυτής, έγινε αναφορά τόσο στο όνομα και στη διάκριση, όσο και στην ίδια την ουσία των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω αναλυτικότερη μελέτη τους, κρίθηκε η προσεκτική προσέγγιση και κατανόηση της σύγχρονης νομικής σκέψης, απαλλαγμένης όμως από την προσκόλληση στις αυτές καθαυτές έννοιες, οι οποίες υπήρχε κίνδυνος να καταστήσουν την όλη προσπάθεια άκαμπτη και δογματικά αναχρονιστική.

Σημαντική θέση μεταξύ των δημοφιλέστερων νομικών προσώπων κατέλαβε το σωματείο, το οποίο τοποθετήθηκε και στην κορωνίδα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Παρόλα αυτά όμως, η εξέταση και η αναφορά στα υπόλοιπα πρόσωπα, όπως το ίδρυμα, η επιτροπή εράνων και η αστική εταιρεία, καθώς επίσης και σε εκείνα που ενδεικτικά αποκαλούνται «λοιπά» νομικά πρόσωπα, κατέδειξε εν τέλει την μόνη κοινώς αποδεκτή παραδοχή· τον καθοριστικό ρό-

λο που διαδραματίζει στις ανθρώπινες ζωές το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας και την επιρροή του πάνω στη ρύθμιση ακόμα και των πιο απλών δραστηριοτήτων τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργιάδης Απ., «Γενικές αρχές Αστικού Δικαίου», 3^η έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002.
- Ρούσσος Κλεάνθης «Δίκαιο Νομικών Προσώπων», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία-Π.Ν. Σάκκουλα, 2010.

ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://nomothesia.ependyseis.gr>
- <http://www.ethemis.gr/category/nomologia/astiko-dikaio/>
- http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/19-Astikos-kodikas-genika.htm
- <http://www.forin.gr/articles/article/5899/nomos-27781999-amoibaia-kefalaia-akinhts-periousias-etaireies-ependusewn-se-akinhts-periousia-kai-alles-diatakseis>
- <http://www.jurisconsultus.gr/pubs/uploads/1530.pdf>
- <http://www.valsamon.com/index.php?id=1&subid=1388>